

Monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden representaatiot yhteiskunnallisen muutoksen välineenä

Manu Rantanen

Monipaikkaiset asukkaat ovat keskeisiä maaseudun toimijoita Suomessa. Nimitystä käytetään artikkelissa yleiskäsitteenä vapaa-aikaansa maaseudulla viettävistä henkilöistä, jotka asuvat toisella paikkakunnalla. Itsenäisyyden aikana heihin on kohdistettu monia odotuksia, toiveita ja pelkoja. Monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden representaatiot liittyvät aikansa yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja niiden kautta on vaikutettu yhteiskunnan muutokseen tuottamalla jakolinjoja tai pyrkimällä kaventamaan niitä. Monipaikkaisista asukkaista käytetyille nimityksille annetut merkitykset sekä kontekstit, joissa niitä on käytetty, ovat tapoja, joilla julkinen sektori ja muut intressiryhmät ovat asettaneet heitä haluttuihin toimija-asemiin. Maaseudun Tulevaisuus ja Länsi Savo -lehtien kirjoitusten perusteella tarkasteltu aika jakautuu kolmeen periodiin: Kaupungin ja maaseudun jännitteisyyden jakso (1917–1957), Eheytyvän naapuruuden jakso (1958–1987) ja Maaseudun kehittämisen jakso (1988–2018). Representaatioiden keskeisiä yhteiskuntapoliittisia suhteita ovat maaseutu-kaupunki, eliitti-rahvas sekä paikallinen-valtakunnallinen -suhteet.

Asiasanat: maaseutu, kaupunki, monipaikkainen asuminen, vapaa-ajan asukkaat, yhteiskunnallinen muutos

DOI: 10.51807/maaseutututkimus.112890

Tässä artikkelissa tarkastelen, miten monipaikkaisten asukkaiden¹ toimijuutta representoimalla on tuotettu ja kavennettu yhteiskunnallisia jakolinjoja Suomessa. Aineistona käytän Maaseudun Tulevaisuus ja Länsi Savo -lehtiä sadan vuoden ajalta, itsenäistymisestä vuoteen 2018. Käytän nimitystä monipaikkaiset asukkaat yleiskäsitteenä henkilöistä, jotka viettävät vapaa-aikaansa toisessa kunnassa kuin missä he ovat kirjoilla. Viittaan käsitteellä eri nimityksiin, joihin on liitetty monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden muutoksista kertovia merkityksiä. Viime vuosina myös monipaikkainen asukas -nimitykseen on alettu liittää poliittisia merkityksiä (mm. Valtioneuvosto 2018; Keskustapuolue 2018).

Monipaikkainen asuminen on yleistynyt elämäntapana sekä länsimaissa että kehittyvissä maissa (Hall & Müller 2004; Pitkänen & Strandell 2018). Esimerkiksi eläkeläiset viettävät usein paljon aikaa vapaa-ajan asunnilaan kaupunkeja ympäröivällä maaseudulla (McIntyre ym. 2006). Vapaa-ajan asuminen on Suomessa maailmankin mittakaavassa yleistä (Pitkänen 2011), ja kaupungistuminen on toteutunut keskinäisessä vuorovaihtuksessa monipaikkaisen asumisen yleistymisen kanssa. Vapaa-ajan asumisesta on monin paikoin tullut keskeinen aluekehitystä tasapainottava aluekehitystekijä, joka on osallistunut produktivistisen maaseudun muuttamiseen post-produktivistiseksi kulutusmaaseudeksi (Woods 2010; Lehtonen ym. 2020).

Monipaikkaisilla asukkailla on pitkään ollut merkittävä, moniin yhteiskunnallisiin valtakamppailuihin kietoutunut asema maaseudulla. He ovat edustaneet muun muassa koulutettua eliittiä, virkamiehiä ja maalle lomaaikoina palaavia kaupunkilaisia. Ylittäessään maaseudun ja kaupungin välisen rajan he ovat tuoneet maaseudulle taloudellisia resursseja ja sosiaalisia käytäntöjä (mm. Green ym. 1996). Monipaikkaisiin asukkaisiin on kohdistettu monia odotuksia. Intressiryhmät, kuten julkinen sektori ja edunvalvontaryhmät, ovat pyrkineet antamaan heille erilaisia toimijaroolleja, minkä taustalla on laajempia yhteiskunnallisia vaikuttamispyrkimyksiä.

1 Monipaikkainen asuminen (*multiple dwelling*, McIntyre ym. 2006, *residential multi-locality*, Weichhart 2015 ja *multi-local living*, Dittrich-Wesbuer 2015) on käytäntö, jossa kotitalouden käytössä on kaksi tai useampia eri paikoissa sijaitsevaa asuntoa, joissa yöydytään säännöllisesti esimerkiksi työhön, opiskeluun ja vapaa-ajan viettoon liittyen (emt., Pitkänen & Strandell 2018). Ilmiön monimutkaisuuden vuoksi käsitteellä ei ole yhtä määritelmää, vaan sitä on lähestytty erilaisista teoreettisista näkökulmista, joista on tarkasteltu muun muassa yksilöiden päätöksentekoprosesseja, yhteiskunnan sosio-ekonomisia viitekehyksiä ja aineellista maailmaa (Weichhart 2015). Monipaikkainen asuminen on merkittävä aluekehitystekijä, mutta ilmiö on tunnistettu huonosti aluesuunnittelussa (Lehtonen ym. 2020). Koska vapaa-ajan asuminen on vakiintunut nimitys kirjallisuudessa, käytän myös sitä tutkimuksiin viitattaessani.

Konstruktionistisen käsityksen mukaan kielen rakentamaa todellisuutta tutkimalla voidaan ymmärtää yhteiskunnallisia valtasuhteita sekä sitä, miten ja milloin nykyiset maailman jäsentämisen ja hahmottamisen tavat ovat muotoutuneet (Häkli 1999). Mediatekstien kautta voidaan tarkastella, kuinka eri aikakausina intressiryhmät ovat käyneet diskursiivisia kamppailuja ja luoneet käsityksiä eri asioista (Moisio 2012, 49; Alasuutari 2017, 39). Esimerkiksi monipaikkaisista asukkaista käytettyjen nimitysten merkityksistä käyty keskustelu sekä kontekstit, joissa niitä on käytetty, kertovat siitä, miten heitä on määritelty eri aikoina.

Monipaikkainen asuminen on alkanut Suomessa jo ennen itsenäistymistä. Huviloita alettiin rakentaa myös valtion ydinalueen, maan lounaisosan ja Uudenmaan, ulkopuolelle. Sitä pidettiin kiehtovana takamaana, Luonto-Suomena (Moisio 2012). Olli Vuoren (1966) luokituksen mukaan varhaiskautena, ennen vuotta 1920, luokkaerot olivat vahvoja ja huvilanomistajat edustivat yhteiskunnan yläkerrosta (Kolbe 2004). Vakiintumiskaudella (1921–1940) alkoi myös työväestö rakentaa kevyitä kesämajoja ja viettää kesällä aikaansa maalaistaloissa. Vielä 1950-luvun alussa Suomi oli agraarinen, sillä maa- ja metsätalous työllisti noin puolet väestöstä. Kun maaseudulla syntyneet suuret ikäluokat tulivat työkään ja samanaikaisesti työvoiman tarve alkutuotannossa väheni, alkoi suuri muutto maaseudulta kaupunkiin (mm. Häggman & Aalto 2008). Yhteiskunta alkoi modernisoitua erityisesti toisen maailmansodan jälkeen, jolloin vapaa-aikaa sekä varallisuutta jakaantui yhä laajemmalle joukolle. Vuonna 1960 säädetty vuosilomalaki edesauttoi tätä kehitystä. Samalla kaupungistuminen kiihtyi ja alkoi mökkeilyn joukkokausi. Mökkeilyä kuvattiin maallepaoksi, kaupungistumisen vastinpariksi (Jutikkala 1960). (Vuori 1966; Aho & Ilola 2006.)

Kun vapaa-ajan asuminen oli saavuttanut maantieteellisesti ja yhteiskunnallisesti kattavan aseman (Aho & Ilola 2006), siitä tuli poliittiselta painoarvoltaan niin mittavaa, että siihen alettiin kohdistaa aluekehitykseen liittyviä odotuksia. Vapaa-ajan asukkaat ovat taloudellisesti hyvin integroituja mökkikuntiinsa, ja heidän hankinnoistaan syntyy huomattavaa tuloa maaseudun yrityksille (mm. Czarnecki & Sireni 2016). Mediadiskursseissa vapaa-ajan asumisen maaseutu kuvataan luontoympäristönä, jossa mökkiläiset imitoivat traditionaalista maaseudun elämää ja yhteisöllistä maaseutuidylliä sekä käyttävät mökin ympäristöä kuluttamiseen ja vapaa-ajan aktiviteetteihin (Vepsäläinen & Pitkänen 2010).

Monipaikkaisen asumisen suhdetta paikalliseen kehitykseen on useimmiten tutkittu viime vuosikymmenien kehityksen tai tulevaisuuspohdintojen näkökulmista (Pitkänen & Vepsäläinen 2008; Müller & Hoogenboom 2013), ja sen vaikutuksia maaseutuun ekologisten ja sosiaalisten haittojen tai aluetalouksia piristävän vaikutuksen näkökulmista (Lehtonen ym. 2020). Tässä artikkelissa laajennan näkökulmaa monipaikkaisten asukkaiden toimijuuteen liittyviin odotuksiin, niihin liitettyihin merkityksiin sekä siihen, kuinka toimijuuden representaatioilla on muokattu yhteiskunnallista kehitystä, etenkin kaupungin ja maaseudun välistä suhdetta.

Seuraavaksi käyn läpi monipaikkaisten asukkaiden toimijuuteen ja hallintaan liittyvää kirjallisuutta sekä esittelen tutkimuskysymykset, tutkimusmenetelmät ja aineiston. Tämän jälkeen esittelen eri nimitysten määrällistä esiintymistä aineistossa sekä käyn läpi mediateksteissä esiin nousseita näkökulmia. Lopuksi esittelen yhteenvedon ja johtopäätökset.

Monipaikkaiset asukkaat maaseudun toimijoina

Toimijuus on kykyä toimia, ohjailta omaa elämäänsä ja vaikuttaa ympäristöönsä. Sitä voidaan tarkastella yksilön omana kokemuksena tai yksilön ja hänen ympäristönsä välisessä vuorovaikutussuhteessa määrittyvänä (Bandura 2006; Vesala & Niska 2013). Vapaa-ajan asukkaiden toimijuutta on tutkittu kuluttajaroolin sekä paikalliskehitykseen liittyvien intressien näkökulmista. On myös pyritty ymmärtämään heidän potentiaalisesti positiivista vaikutustaan paikallisyhteisöjen sosiaalisen pääoman lisääntymiseen ja vertailtu eri vapaa-ajanasukasryhmien halukkuutta toimia paikallisen kehityksen hyväksi.

Monipaikkaiset asukkaat voivat kuluttajaroolinsa kautta vaikuttaa kuntien kehitykseen (Czarnecki 2018). Mökillä oleskelu voi keskittyä lähiympäristössä puuhailuun ja suhde ympäröivään maaseutuun jäädä vapaa-ajan asukkaille maaseudun kuluttamiseksi ja siteet paikallisyhteisöön löyhiksi. Esimerkiksi monet työikäiset haluavat irtautua lomallaan muusta sosiaalisesta elämästä (Rantanen 2014). Heillä on kuitenkin omia intressejä vaikuttaa mökkipaikkakuntien kehitykseen. Monet myös osallistuvat paikallisten yhdistysten toimintaan tuoden uusia mahdollisuuksia maaseudulle (Nordin & Marjavaara 2012).

Vapaa-ajan asumista on pidetty anglosaksisessa kirjallisuudessa ongelmallisena maaseudulle muun muassa ympäristövaikutusten ja maan hinnan kohoamisen vuoksi (Müller ym. 2004). Väestöryhmien välisiä jännitteitä on esiintynyt, mutta rinnakkaiselo niiden välillä on yleensä harmonista. Esimerkiksi Norjassa maaseutuväestön asenteet vapaa-ajan asumista kohtaan ovat positiivisia erityisesti paikallisesti eliitin keskuudessa (Rye 2011). Vapaa-ajan asumisen muodostamista eliittialueista on keskusteltu, mutta Pohjoismaissa ei mökkeilyä pidetä erityisen elitistisenä (Müller & Hoogendoorn 2013). On esitetty, että poliittisesti ja taloudellisesti vaikutusvaltaiset vapaa-ajan asukkaat saavat omia näkemyksiään poliittiselle agendalle paikallisia helpommin (Kondo ym. 2012). Monet heistä haluaisivat säilyttää alueet muuttumattomina maaseutuidylleinä (emt.) ja suhtautuvat taloudellisiin kehittämishankkeisiin kriittisesti (Green ym. 1996). Erilaisia poliittisia ja institutionaalisia olosuhteita ei kuitenkaan voida yleistää (Müller & Hoogendoorn 2013), vaan vapaa-ajan asumista tulisi tarkastella alueellisessa ja hallinnollisessa kontekstissaan (mm. Paris 2004).

Vapaa-ajan asukkaiden mahdollisuudet vaikuttaa paikallisiin kehittämisprosesseihin riippuvat heidän sosiaalisista suhteistaan paikallisyhteisöön, ja ”sisäpiiriläinen ulkopuolinen” -status helpottaa heidän pääsyään paikallisiin päätöksentekokanaviin (Mottiar & Quinn 2003). Usein heillä ei kuitenkaan ole alueelle läheisiä suhteita, joiden kautta he voisivat vaikuttaa päättäjiin hiljaisesti. Tämän vuoksi heidän äänensä kuuluu usein julkisuuden (Farstad & Rye 2013) tai mökkipaikkakunnilla perustettujen yhdistysten kautta (Farstad 2011). Vapaa-ajan asukkaat voivat lisätä paikallisyhteisöjen sosiaalista kestävyyttä, sillä heidän kauttaan niillä on mahdollisuus linkittyä laajempiin sosiaalisiin ja ammatillisiin verkostoihin (Gallent 2014). Tämä ei toteudu, mikäli alueelta puuttuu osallistumisen rakenteita ja sosiaalisia verkostoja. Esimerkiksi Sardiniasa vapaa-ajan asukkaiden potentiaali toteutui yhteisön hyväksi ainoastaan sukulaissuhteiden kautta. Tämän vuoksi alue hyötyy vapaa-ajan asukkaista taloudellisesti, mutta ei juurikaan sosiaalisesti (Gallent 2015). Lissabonissa emigrantit, jotka omistavat vapaa-ajan asunnon alueella, haluavat säilyttää siteensä synnyinmaahansa. Heillä on halukkuutta osallistua paikalliseen kehittämiseen (Roca 2013).

Monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden hallinta

Useimmiten monipaikkaisen asumisen kehitystyötä on käsitelty perinteisen, sääntelyyn perustuvan hallinnon näkökulmasta. Erotuksena hallinnon yksin toteuttamasta toiminnasta uusi hallinta-ajattelu (*governance*) viittaa monien julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyönä toteuttamaan, kumppanuuteen perustuvaan ja yhteisiin päämääriin suuntautuvaan toimintaan (Hyyryläinen ym. 2018). Matkailun hallintaa on toteutettu markkinoiden sekä julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteisten verkostojen ja kumppanuuksien kautta (Hall 2011). Monipaikkaisen asumisen hallintaa on tarkasteltu paikallisten ja vapaa-ajan asukkaiden paikkasuhteen ja paikallisen suunnittelujärjestelmän näkökulmista (Hall 2015).

Monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden hallintaan vaikuttaa heidän hallinnollinen asemansa. Mikäli he asuvat virallisesti toisessa kunnassa, heillä ei ole samaa asemaa kuin kunnan vakituisilla asukkailla. Suomessa ehdotettu kaksoiskuntalaisuus mahdollistaisi heille nykyistä paremmin osallistumisen päätöksentekoon (Valtioneuvosto 2018). Verotusta ja äänioikeutta ei kuitenkaan ole kehitetty tähän suuntaan. Kuntia kannustetaan sen sijaan osallistamaan kunnan alueen omakseen kokevia ja kunnassa oleskelevia kunnan toimintaan (emt.). Muodollisen aseman lisäksi vapaa-ajan asukkaiden osallistumiseen paikalliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon vaikuttavat heidän henkilökohtaiset preferenssinsä sekä epävirallinen asemansa paikallisyhteisössä (Rinne ym. 2014).

Hallintaan liittyy läheisesti keskustelu vallasta ja sen olemuksesta sekä toimijoiden keskinäisistä vaikuttamispyrkimyksistä. Valta ei Michel Foucault'n genealogisen näkemyksen mukaan (1976) perustu juridiseen asemaan eikä se ole vain yksilöitä rajoittavaa, vaan myös voimasuhde, joka on läsnä kaikkialla ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa (Alhanen 2007, 120). Valtasuhteet muovaavat yksilöä hänen omaksuessaan niissä erilaisia rooleja (Kusch 1993, 111). Se, minkälaisen aseman puhuja keskusteluissa ottaa suhteessa muihin vaikuttaa siihen, minkälaisia oikeuksia ja velvollisuuksia hänellä on (Langehove & Harré 1995, 362–363). Valtionhallinto ja muut toimijat pyrkivät vaikuttamaan ja säätelemään yksilöiden elämää eri tavoin (Miller & Rose 2010). Käsitusten luominen hallinnan kohteena olevista henkilöistä ja heidän määrittämisenä erilaisiin diskursiivisiin asemiin ovat hallinnan tekniikoita (emt.). Diskursseilla on suuri merkitys käyttäytymisen muuttamispyrkimyksissä. Ne mahdollistavat aiheen näkemisen tietyllä tavalla ja tuottavat samalla asemia, joissa

subjektin tulee toimia (Hall 1999). Kategorisoimalla väestöryhmiä ja alueita, usein vastakkaisten ääripäiden avulla, synnytetään tai ylläpidetään valtasuhteita (emt.). Stereotypiat ovat yksi väline, jolla asemoidaan itseä ja toisia (Langehove & Harré 1995, 371).

Diskursseja muotoillaan esimerkiksi mediassa, jonka rooli on kasvanut merkityskamppailujen julkisena foorumina (Seppänen & Väliaverronon 2012). Lehdistö on keskeinen alueisiin liittyviä näkemyksiä ja muutosta luova instituutio. Journalisteilla on erityinen ammatillinen positio yhteiskunnallisen keskustelun ohjailussa. Eri aikoina mediassa käytyjen keskustelujen tarkastelu antaa mahdollisuuden ymmärtää aikansa hallintapyrkimyksiä, kuten tapoja synnyttää maaseudun hyväksi koituvia toimijuuksia (Kaisto 2010, Helén 2010). Luomalla merkityksiä erilaisille käsitteille, kuten maaseutu ja kaupunki, muokataan myös näitä koskevia politiikkoja (ks. Alasuutari & Alasuutari 2011).

Tutkimuskysymykset ja -menetelmät

Tutkimuskysymykseni on: Miten monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden representaatioita on käytetty hallinnan ja yhteiskunnallisen muutoksen välineenä Länsi-Savo- ja Maaseudun Tulevaisuus -lehdissä vuosina 1917–2018 ja minkälaisiin periodeihin aika tämän perusteella jakautuu?

Aloitin tekemällä monipaikkaiseen asumiseen liittyviä koeluonteisia hakuja Kansalliskirjaston digitaalisesta sanomalehtikokoelmasta. Käytin tekstin loughintaan sivuston tarjoamaa sumeaa hakuvälinettä². Tutustuessani artikkeleihin havaitsin, kuinka monipaikkaisten asukkaiden nimitykset ja niiden merkityksistä kiistely ovat toistuvia aiheita mediassa. Tuli selväksi, että nimityksiin kytkeytyi laajempia yhteiskuntapoliittisia merkityksiä kuin pelkän uutisen tai vaikkapa pilakuvan ulkokohtainen sisältö antoi ymmärtää. Tämän takia käytin jatkossa aineiston hakusanoina eri aikoina käytettyjä nimityksiä (ks. s. 142).

Valittuani tarkempaan analyysiin tulleet artikkelit (ks. valintaperusteet s. 140) kävin läpi eri nimitysten esiintymisajankohtia, esiintymismääriä ja monipaikkaisiin asukkaisiin suhtautumisen tapoja saadakseni tietoa näkökulmien muutoksista. Tässä vaiheessa käytin karkeahkoa jakoa

2 Sumea haku tuottaa annetun sanan kaltaisia sanoja, jotta haku osuisi paremmin digitaaliseen lukemiseen liittyviä virheitä sisältävään tekstiin (ks. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/search>).

(maailmasotien välinen aika ja sen jälkeen 20 vuoden jaksot), jonka katsoin riittäväksi kokonaiskuvan saamiseen aineistosta. Kategorisoin aineiston sisällön erittelyn avulla käyttäen perusteena sitä, suhtauduttiinko artikkeleissa eri aikoina monipaikkaiseen asumiseen negatiivisesti, neutraalisti vai positiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 119). Samalla jaoin monipaikkaisia asukkaita käsittelevät artikkelit eri luokkiin sisällönanalyysillä (emt.). Artikkelien sävy oli melko helppo todeta, sillä esimerkiksi negatiivisesti monipaikkaisiin asukkaisiin suhtautuvissa artikkeleissa kyseessä ei useinkaan ollut pelkkä negatiivinen sävy, vaan myös sisältö. Kirjallisuudesta saatu tieto kulloisiinkin ajanjaksoihin liittyneistä yhteiskunnallisista kamppailuista helpotti myös tulkintaa.

Tämän jälkeen kokosin artikkeleiden monipaikkaisia asukkaita koskevat osiot ilmestymisajan mukaan yhteen dokumenttiin, jonka luin useaan kertaan tarkastellen sitä seuraavista näkökulmista: Minkälaisiin ajankohdaksiin yhteiskunnallisiin keskusteluihin ja kamppailuihin monipaikkaiset asukkaat liitettiin? Mitkä tahot pyrkivät määrittelemään monipaikkaisten asukkaiden roolia maaseudulla ja minkälaisia odotuksia ne esittivät? Sovelsin genealogista lähestymistapaa, jossa etsitään nykyhetken johtaneita kehityskulkuja ja sitä, minkälaisen kiistojen ja pyrkimysten kautta uusien asioiden ilmaantuminen yleiseen tietoisuuteen on tullut mahdolliseksi (Helén 2005; Jessop & Sum 2006, 326). Esimerkiksi nykyinen tapa esittää monipaikkaiset asukkaat maaseudun taloudellisena ja sosiaalisena resurssina on pitkän kehityksen tulos. Heidät kuvattiin pitkään jopa suoranaisesti maaseudun ongelmaksi. Tapahtunut muutos edellytti erityisesti maatalousväestön ja muiden maaseudun asukkaiden vakuuttamista, jotka myös protestoivat näitä uusia merkityksiä vastaan. Kiinnitin erityisesti huomiota näihin kamppailuihin, jotka johtivat uusiin tulkintoihin monipaikkaisten asukkaiden roolista. Etsin Foucault'n kuvaamia (1975) valtasuhteita ja niiden muutoksia (Alhanen 2007, 111) sekä hegemonisia diskursseja, aihepiiriin liittyviä "totuuksia" (Alasuutari 2017, 23). Kiinnitin huomiota diskurssiivisiin käytäntöihin, joiden avulla monipaikkaisia asukkaita on asetettu erilaisiin subjektipositioihin (Törrönen 1997).

Käytin periodisointia kuvaamaan monipaikkaisten asukkaiden asemassa tapahtuneita muutoksia. Periodisoinnissa historiaa tulkitaan luokittelemalla tapahtumia ja prosesseja niin, että identifioidaan suhteellisen muuttumattomia ajanjaksoja ja niiden välisiä siirtymäaikoja (Jessop & Sum 2006, 323–324). Muuttumaton rakenne suosii tiettyjä toimijoita, identiteettejä ja strategioita, minkä toimijat pyrkivät ottamaan huomioon

toiminnassaan (emt., 325). Näin esimerkiksi maatalousväestö oppi suhtautumaan mökkiläisiin, ei enää ongelmina vaan asiakkaina. Samoin monipaikkaiset asukkaat ovat eri aikoina ottaneet eri tavoin roolia maaseudulla oman asemansa huomioiden. Esimerkiksi 1960–1970 -luvuilla jotkut mökkiläiset kirjoittivat kitkerästäkin mielipidepalstoilla pyrkiesään siihen, että heidät otettaisiin huomioon yhteisistä asioista päätettäessä. Nykyisin taas vapaa-ajan asukkaat tekevät yleisesti yhteistyötä kuntien kanssa alueiden kehittämisessä. Vaikka historiallisesta media-aineistosta löytyy aikalaisten pohdintoja monipaikkaisen asumisen merkityksestä, periodisoinnissa yhteiskunnallista muutosta tulkitaan jälkikäteen (Männikkö 1996). Etsin aineistosta jaksoja, joissa monipaikkaisia asukkaiden toimijuutta on tarkasteltu samankaltaisista näkökulmista, ja kausia, jolloin näkökulmat ovat taas muuttuneet.

Aineisto

Käytin aineistona pääkaupunkiseudun ulkopuolisen alueen (Länsi-Savo) ja maataloustuottajien (Maaseudun Tulevaisuus) näkökulmiin keskittyneitä sanomalehtiä, sillä aiemmissa media-aineistoa hyödyntäneissä, monipaikkaiseen asumiseen liittyneissä tutkimuksissa (mm. Pitkänen & Vepsäläinen 2008) on käytetty lehtiä, jotka ovat katsoneet maaseutua kaupunkien näkökulmasta (ks. Hillary 2017). Tämän artikkelin tarkoituksena ei ole vertailla lehtien välisiä suhtautumiseroja monipaikkaiseen asumiseen, mutta niiden painotuseroja ja painotusten muutoksia kuvataan yleisellä tasolla.

Vuonna 1917 nimen Länsi-Savo saanut maakuntalehti oli edistyspuolueen äänenkannattaja. Puolueen lakkautuksen jälkeen (1951) se on ollut puolueeton, näkökulmaltaan keskusta-porvarillinen ”taloudellinen, eikä poliittinen yritys” (Aalto ym. 1990, 221–223). Valtaosa Länsi-Savon tiluksista on tullut maaseudulta (emt., 116). Maaseudun Tulevaisuus perustettiin 1916 ja asettui Maataloustuottajain Keskusliiton äänenkannattajaksi. Tavoitteeksi asetettiin 1970-luvun lopulla lehden leviäminen talonpoikien lisäksi niidenkin väestöryhmien piiriin, jotka pitivät arvossa ”tervettä maaseutumaista elämänmuotoa” (Teräväinen 2016, 135). Vuodesta 2004 lehti pyrki tavoittamaan myös mökkiläisiä ja muita maaseudun asioista yleisesti kiinnostuneita (emt., 184).

Keräsin aineiston Kansalliskirjaston digitaalisesta kokoelmasta, lehtien ilmestymisajalta vuoteen 2018. Käytettävissäni olivat kokoelman vapaan

tekstihaun hakutoiminnot. Käyttämällä hakutermeinä eri aikoina käytössä olleita monipaikkaisten asukkaiden nimityksiä löysin artikkeleita, joissa oli mukana toimijanäkökulma. Sain käytetyistä nimityksistä tietoa tutkimuskirjallisuudesta ja täydensin niitä löytämässäni artikkeleissa esiintyneiden synonyymien perusteella. Vuosina 1980–2000 nimitysten esiintymismäärät yleistyivät suuriksi, jolloin rajasin hakua käyttämällä lisäksi hakusanaa ”paikalliset”. Tämä mahdollisti niiden artikkeleiden löytämisen, joissa paikalliset käsittelivät monipaikkaisten asukkaiden toimijuutta³.

Sivuja, joissa ko. sana esiintyi, oli yhteensä 19 589 kpl. Niistä 14 801 kpl oli Länsi-Savossa ja 4 788 kpl Maaseudun Tulevaisuudessa. Valitsin tästä joukosta mukaan mahdollisimman kattavasti erilaisia monipaikkaisten asukkaiden toimijuuksia käsitteleviä artikkeleita ja konteksteja. En ottanut mukaan uusia artikkeleita sen jälkeen, kun samat aiheet ja näkökulmat alkoivat toistua (esimerkiksi jokakesäiset tapahtumakuvaukset). Näin valikoituja kirjoituksia otin lähempään tarkasteluun yhteensä 480 kpl. Aineistossa oli sekä sellaisia artikkeleita, joissa monipaikkaiset asukkaat oli mainittu muun teeman ohessa, että keskusteluja, joiden aiheena oli monipaikkainen asuminen. Otin mukaan kaikki pää- ja mielipidekirjoitukset. Pääkirjoituksissa lehti ilmaisee oman virallisen kantansa ajankohdaksi ja tärkeäksi katsomiinsa aiheisiin (Alasuutari 2017). Mielipidekirjoitukset mahdollistivat journalistisista säännöistä vapaamman kirjoittelun seuraamisen (Young 2011). Niiden kautta oli mahdollista saada tietoa siitä, miten paikalliset asukkaat ja monipaikkaiset asukkaat ovat kokeneet keskinäiset suhteensa eri aikoina ja kuinka monipaikkaiset asukkaat itse ovat perustelleet omaa toimijuuttaan mökkipaikkakunnilla.

Muutokset monipaikkaisiin asukkaisiin suhtautumisessa ja käytetyissä nimityksissä

Monipaikkaisia asukkaita käsittelevien artikkelien sisältöjen ja suhtautumistapojen muutokset valottavat ajanjaksojen välisiä eroja. Analyysiin valittujen artikkeleiden (480 kpl) jakautuminen eri sisältöalueisiin kuvaa sitä, minkä tyyppisissä artikkeleissa on eniten käsitelty monipaikkaisten asukkaiden toimijuutta Maaseudun Tulevaisuus ja Länsi-Savo -lehdissä⁴.

3 Käyttämäni media-aineiston viitteet ovat nähtävissä artikkelin lopussa ja ovat muotoa ^{ma1}.

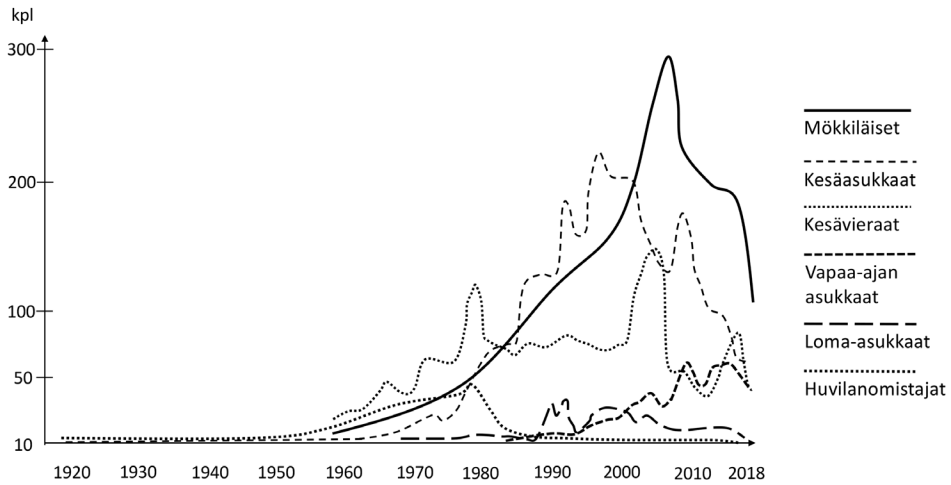
4 Kyseessä on valintaprosessin läpi käyneen aineiston määrällinen jakautuminen sisällön perusteella. Kuvan 1 yhteydessä esitetyt luvut ovat puolestaan lehtien kokonaissivumääriä.

Eniten (38 %) oli naapuruussuhteita käsitteleviä artikkeleita ja sen jälkeen aiheet olivat yleisyyden mukaan: monipaikkaisten asukkaiden toiminta (20 %), monipaikkainen asuminen kehittämissopolitiikoissa (18 %), yhteistoiminta ja tapahtumat (11 %), monipaikkaisen asumisen sääntely ja kehitys (9 %) sekä mökkeilykuvaukset (4 %).

Suhtautuminen monipaikkaisiin asukkaisiin on vaihdellut eri aikoina. Maailmansotien välisenä aikana noin puolessa Länsi-Savon artikkeleista suhtauduttiin heihin positiivisesti, toisessa puolessa neutraalisti. Tähän vaikutti luultavasti Länsi-Savon poliittinen suuntautuneisuus (Aalto ym. 1990), johon sopi ylempiluokkaisten huvilanomistajien kansanvalistajatoiminnan kannattaminen. Maaseudun Tulevaisuuden artikkeleissa suhtautuminen oli suurimmalta osaltaan neutraalia. Toisen maailmansodan jälkeen 1960-luvun puoleenväliin asti kummassakin lehdessä olivat enemmistönä artikkelit, joissa monipaikkaiseen asumiseen suhtauduttiin neutraalisti. Noin kolmasosassa Maaseudun Tulevaisuuden artikkeleista oli suhtautuminen kuitenkin negatiivista. Näiden negatiivisesti suhtautuvien artikkelien osuus kasvoi lehdessä vuosina 1965–1984 lähes puoleen kaikista artikkeleista. Maaseudun rakennemuutokseen liittyvä kriisi heijastui maatalousväestön suhtautumisessa kaupunkilaisiin, joina mökki-läiset kuvattiin. Myös Länsi-Savossa kasvoi negatiivisten artikkeleiden osuus, mutta positiivisia julkaistiin edelleen niitä enemmän.

Vuoden 1985 jälkeen tapahtui kummassakin lehdessä muutos positiivisen suhtautumisen suuntaan, erityisesti Maaseudun Tulevaisuudessa. Vapaa-ajan asuminen alettiin kokea sekä maaseutualueiden että maatalouden näkökulmasta kehitysmahdollisuutena niin taloudellisessa kuin sosiaalisessa mielessä. Tämä suuntaus on nähtävissä näihin päivään saakka, vaikka aineistosta löytyy yksittäisiä kriittisiä puheenvuoroja myös myöhemmin. Aihepiireistä ylivoimaisesti eniten negatiivisesti monipaikkaiseen asumiseen suhtautuvia (105 kpl) löytyi naapuruussuhteita kuvaavista artikkeleista. Käsitellyt aiheet muuttuivat jonkun verran ajanjaksojen välillä. Esimerkkejä erilaisista suhtautumistavoista ja niiden muuttumisesta kerron periodien sisältöjä käsittelevässä osuudessa.

Monipaikkaisille asukkaille on annettu monia erilaisia nimityksiä. Nimitysten esiintymismäärien muutokset, uusien nimitysten ilmaantuminen ja vanhojen käytöstä poistuminen kuvaavat ilmiön yleistymistä, muuttamista sekä sen asemaa maaseudulla ja koko yhteiskunnassa. Nimitysten suuri määrä kertoo sekä ilmiön tärkeydestä että ristiriitaisista intresseistä sitä kohtaan. Keskustelu nimityksistä ja nimitysten merkityksistä on ollut

Kuva 1. Monipaikkaisten asukkaiden eri nimitysten esiintymismäärät Länsi-Savo ja Maaseudun Tulevaisuus -lehdissä vuosina 1916–2018⁵ (Kansalliskirjaston digitaaliset lehtiaineistot, digi.kansalliskirjasto.fi)

tapa, jolla eri toimijat ovat määritelleet monipaikkaisten asukkaiden asemaa maaseudulla. Muutokset antavat viitteitä siitä, milloin uusia ajanjaksoja on alkanut ja edellisiä päättynyt. Eniten mainintoja monipaikkaisista asukkaista on vuoden 1980 jälkeen, mikä kertoo sekä mökkien yleistyisestä että monipaikkaisten asukkaiden poliittisen merkityksen lisääntymisestä. Myös julkaistut sivumäärät kasvoivat, mikä lisäsi mainintoja. 2010-luvulla maininnoissa on tapahtunut jonkun verran vähenemistä. Monipaikkaisten asukkaiden nimityksiä sisältäneiden sivujen esiintymismäärät on esitetty kuvassa 1⁵.

Lehtien välillä on jonkun verran eroa käytettyjen nimitysten yleisyydessä, kun tarkastellaan koko niiden ilmestymishistoriaa. Länsi-Savossa mökkiläiset johdoksineen on yhtä yleinen nimitys kuin kesäasukkaat (34 % maininnoista), kun taas Maaseudun Tulevaisuudessa mökkiläinen -nimitystä on käytetty puolessa kaikista maininnoista ja seuraavaksi yleisin on ollut kesävieraat (25 %).

5 Kuviossa näkyvät kaikkien niiden sivujen määrät, joissa nimitykset esiintyvät. Kuviota on luettavuuden vuoksi yksinkertaistettu niin, että siitä on poistettu yksittäisten vuosien suuret poikkeamat (muun muassa toistuvista radio-ohjelmien nimistä johtuvat). Luokkiin on yhdistetty samankaltaiset nimitykset (mökkiläiset, mökinomistajat ja kesämökkiläiset luokaksi mökkiläiset sekä huvilanomistajat ja huvila-asukkaat luokaksi huvilanomistajat). Koska ajanjaksolla 1917–1944 mökkiläinen-nimitys tarkoitti ainoastaan vuokratilajilijöitä, on niiden esiintymismäärät jätetty kaaviosta pois ko. ajalta. Julkaistut sivumäärät ovat kasvaneet paljon. Vuonna 1917 sivuja oli lehdillä yhteensä 654. Sivumäärä kasvoi niin, että 1990-luvun laman pudotuksen jälkeen sivuja on julkaistu lehdissä yhteensä 13 000–15 000 kpl vuosittain.

Ennen toista maailmansotaa yleisin nimitys oli *huvilanomistajat*. Kyseessä oli yleisnimitys, jossa keskeistä oli mökkiläisen rooli kiinteistönomistajana siihen liittyvine oikeuksineen ja velvolluuksineen. Se oli pitkään myös arvonimi, joka ei välttämättä liittynyt itse jutun sisältöön. Huvilaelämään on liitetty tiettyä elitistisyyttä, jota on hyödynnetty alkamalla kutsua 2000-luvulla vapaa-ajan rakennuksia jälleen huviloiksi.

Vuoteen 1960 ulottuvalla jaksolla oli hieman enemmän mainintoja *kesävieraista*. Useimmiten nimitystä käytettiin kaupungissa asuvista sukulaisista ja turisteista, jotka majoittuivat kesällä maalaistaloihin ja täyshoitoloihin. Termi alkoi 1960-luvulta lähtien viitata sekä mökkiläisiin että kesäajan vuokralaisiin, eli se on esimerkki sanan vaihtuvasta merkityksestä. 1970-luvun puolessa välissä alettiin erotella kesävieraat turisteista osoituksena siitä, että termillä alettiin yhä useammin kuvata pelkästään mökkiläisiä. Esimerkiksi kesävieraiden kirkkopyhä oli käsitteenä perinteinen tapahtuma 1970-luvulta alkaen.

Kesäasukas-sanaa käytettiin jo vuonna 1918 kesää maaseudulla viettävistä, joista suuri osa oli vuokralaisina maataloissa ja täysihoidoloissa. Haluttiin erottaa kesäasukkaat matkailijoista, sillä he viettivät alueella aikaa kauemmin. Joskus käytettiin lisämääreitä selvennyksenä, kuten *huviloihin muuttaneet kesäasukkaat ja muutenkin kesälomilleen maaseudulle menneet*.^{ma1} Kesänvieton yleistyttyä omissa mökeissä käytettiin ilmausta pääasiassa vain mökkiläisistä. Kesäasukas-nimitys lähti yleistymään 1960-luvun puolenvälin jälkeen ja on nykyisin toiseksi yleisin nimitys.

Mökkiläiset-nimityksen sisältö vaihtui toisen maailmansodan jälkeen. Ennen toista maailmansotaa se oli torppareita tai ylipäättään mökin köyhiä asukkaita tarkoittava sana, vastinparinaan talolliset. Autioituvien pientilarakennusten käyttäminen kesämökkeinä^{ma2} antoi nimitykselle uuden merkityksen. Nimitykset *kesämökkiläinen* ja mökkiläinen tulivat 1960-luvulta alkaen monipaikkaisten asukkaiden yleisimmiksi nimityksiksi. Vielä vuonna 1958 nimitys kirjoitettiin lainausmerkein, mikä kertoo sanan uudesta merkityksestä. Kuvaukset julkisuuden henkilön leppoisasta mökkeilystä *piilopirtillä hermojaan lepuuttamassa*^{ma3} ovat jatkuneet näihin päiviin saakka. Mökkiläinen-nimityksessä olevaa historiallista viittausta on käytetty tehokeinona, jolla tärkeässä asemassa oleva on voinut korostaa pehmeämpää puoltaan, kuten Pohjois-Pohjanmaan liiton puheenjohtaja, *sellainen mökkiläinen*, joka liittyi *lupsakkaan, vaatimatomaan ulkokuoreen*.^{ma4} Mökkiläisyys liittyy läheisesti verbiin mökkeillä,

mikä sisältää puuhastelun ja remontoinnin. Hän mittaili katseellaan umpeenkasvaneita polkuja ja hoitamattomia pihaa. Silloin päätin tehdä tästä itselleni paikan – ^{ma5} Mökkiläiset-nimityksen käyttö yleistyi nopeasti kesämökkien määrän kasvaessa. Eniten kesämökkiläisistä kirjoitettiin 1980-luvun puolesta välistä vuoteen 2005, jonka jälkeen sanan lyhennetty versio mökkiläinen ja uudissana vapaa-ajan asukas korvasivat sen.

Ensimmäisen kerran vuonna 1988 esiintynyttä ja 1990-luvulla laajemmin käyttöön otettua nimitystä *vapaa-ajan asukas* käytettiin pitkään vain virallisissa yhteyksissä. Nytemmin siitä on tullut yleisnimitys. Käsite tuotiin laajempaan keskusteluun, kun monipaikkaisen asumisen maaseutu- ja saaristopoliittinen merkitys nostettiin esille vastavoimana maaseudun heikentyvälle kehitykselle (Kuusisto & Leppänen 2009).

Nimitykset huvilanomistaja, mökkiläinen ja vapaa-ajan asukas viittaavat kaikki rakennukseen, huvilaan, mökkiin tai vapaa-ajan asuntoon. Tätä ryhmää maaseudulla luonnehtii näin lähtökohtaisesti heidän käyttämänsä rakennuksen taso ja käyttö. Kesä-alkuisissa nimityksissä korostuu asumisen kausittaisuus. Kesävieras on lähtökohtaisesti erilaisessa asemassa kuin asukas, hän on vieras eikä paikallinen. Nimitykset kantavat mukanaan merkityksiä, joilla on yhteys monipaikkaisten asukkaiden toimijuuteen. Humoristinen kesäasukas, elitistinen huvilanomistaja, puuhasteleva mökkiläinen ja kunnan elämään aktiivisesti osallistuva vapaa-ajan asukas ovat hahmoja, joilla on omat luontaiset roolinsa maaseudulla.

Valistavia huvilanomistajia, joutilaita kesävieraita: kaupungin ja maaseudun välisen jännitteisyyden jakso (1917–1957)

Maailmansotien välinen aika oli yhteiskunnallisesti jakautunutta, ja vastakkainasettelua esiintyi niin maaseudun ja kaupunkien kuin eri kansanosien välillä (Heinonen 1998, 60). Vaikka kaupungistuminen jo kosketti agraariyhteiskuntaa, vielä vuonna 1940 maaseudulla asui yli 70 % väestöstä (emt., 55). Modernisaatiokehitys alkoi maaseudulla kaupungeja myöhemmin, mikä ilmeni kitkana maalaisten ja kaupunkilaisten välisissä suhteissa. Erityisesti Maaseudun Tulevaisuus pyrki vahvistamaan maatalousväestön asemaa yhteiskunnassa kuvatessaan heidän suhdettaan kaupunkilaisiin. Kuvausten keskeisiä konteksteja, joissa monipaikkaiset asukkaat olivat mukana, olivat kaupunkilaisten ja maalaisten väliset erot, yhteiskuntaluokkien väliset jännitteet sekä työn tekemisen ja lomailun

välinen kompleksinen suhde. Monipaikkaisiin asukkaisiin kohdistettiin odotuksia, jotka liittyivät heidän taloudellisten ja henkisten resurssiensa hyödyntämiseen maaseudun hyväksi.

Kesävieraat ja huvilanomistajat olivat kaksi ryhmää, jotka lehdissä esiintyvät. Sukulaisten luokse kesäksi tulleita ylioppilaita ja kaupungeissa työskenteleviä vuokralaisia pidettiin maalaistaloissa yleisesti kesävieraina, ja he toivat mukanaan *virkestystä ja rattoisuutta maaseudun jäykkyteen*.^{ma6} He osallistuivat aktiivisesti paikallisyhteisöjen toimintaan, kuten urheiluharrastuksiin.^{ma7} Huvilanomistajat edustivat eliittiä, jolle oli mahdollista viettää kesäänsä omissa tiloissaan. Huvilanomistajia arvioitiin maataloustuottajien viitekehyksessä, sillä he harrastivat puutarhaviljelyä. Heidän viljelyosaamistaan kuvailtiin vähätellen, peläten että harrastus vie ansioita talonpojilta. Huvilanomistajista ei kuitenkaan kirjoitettu erityisen kriittisesti eikä yhteiskunnan sisäisiä jännitteitä tuotu esille ennen 1930-luvun loppua. Vähitellen kriittinen näkökulma nousi esiin maalaistalojen kesävieraita kohtaan. Kesävieraiden katsottiin edustavan kaupunkilaista ja herraskaista yhteiskunnan osaa. Kyse oli myös kaupunkiin koulunkäyntiin siirtyneen nuorison ja maaseudulla elävien välisistä jännitteistä. Viljelijät kokivat heidän kohtelevan isäntiään alentavasti. Kesävieraat tuntuivat pitävän itseään maalaisia parempina. Heitä neuvottiin suhtautumaan oikein maalaiselämään ja kunnioittamaan maaseudun asukkaita. Kesävieraista koettiin myös aiheutuvan liikaa työtä suhteessa hyötyyn. Paineet kohdistuivat erityisesti emäntiin.

Kesäasukkaita arvioitiin hyödyllisen työn ja hyödyttömäksi katsotun lomailun näkökulmista. Työ- ja vapaa-aika eivät olleet maaseudulla tiukasti eriytyneitä (Heinonen 1998) toisin kuin kaupungeissa, joissa työläisille alkoi kertyä hieman vuosilomaa jo vuonna 1922 (Hannikainen 2008). Palkansaajaväestölle kesä oli levon eikä työnteon aikaa, ja lomaileviin kaupunkilaisiin oli vaikeaa suhtautua kiihkeää työkautta viettävissä maalaistaloissa. Heiltä odotettiin osallistumista työhön, mikä *lähentäisi virkamiehistöä ja kaupunkilaisia maalaisväestöön*^{ma8}, mutta useinkaan niin ei tapahtunut. Toisaalta huvilanomistajien osallistumista ruumiilliseen työhön keuhuttiin. Nähtiin paremmaksi, etteivät kaupunkilaiset viettäisi lomaansa maalaisten näkyvissä, koska sen pelättiin rapauttavan työntekijöiden moraalialia. Pahinta oli, että laiskottelu sai heissä aikaan halua muuttaa kaupunkiin.

Kesälomalaiselle kuuluu laiskottelu, hän makoilee rannoilla tai sitten maleksii nurkissa mitään tekemättömänä. Ja kaikki tämä tapahtuu talon väen ja työväen silmien alla. Kun työväki näkee kaiken tämän, niin varmasti tulee heillekin mieleen, että kaupunkiin tästä on päästävä, koska siellä olot ovat niin hyvät, että kesällä voi tuolla tavalla laiskotella – – ^{ma9}

Kesävieraisiin liitettiin samoja merkityksiä kuin kaupunkiin, joka kuvattiin ahtaana, meluisena ja likaisena paikkana. Siellä asuttiin pakotetusti, minkä todisti pakeneminen luonnonkauniille maaseudulle heti, kun se oli mahdollista. He olivat huolettomia, ajattelemattomia ja laiskoja eivätkä osanneet käyttäytyä, heidän pukeutumisensa oli outoa ja epäsovivaa, äänenkäyttönsä voimakasta ja puheestakin oli vaikeaa saada selvää. Sot aikana vihjailtiin kesävieraiden, toisin kuin maanviljelijöiden, ostavan elintarvikkeita tai jopa kasvattavan porsaita pimeästi.^{ma10} Maaseutu oli kaupungin vastakohta. Se edusti puhtautta ja talonpoika ahkeraa työsankaria (Eskola 1965; Heinonen 1998). Koska kesävieraat olivat linkki kaupunkiin, johti tämä joskus siihen, että nuori muutti kaupunkiin parempia ansioita tavoitellessaan ja unohti kotitilansa.

Kesävieras-käsite alkoi elää omaa elämäänsä populaarikulttuurin vakiohahmona. Ilmeisen menestyneitä kesäteatterikappaleita olivat ”Kesävieraat” ja ”Hullut kesävieraat”. Radiossa, myöhemmin myös TV:ssä oli aiheeseen liittyviä ohjelmia, joten tämä intertekstuaalinen diskurssi yleistyi median vaikutuksesta valtakunnalliseksi. Nimitykseen liitettiin romanttisia, humoristisia sekä nostalgisia kesään ja lomailuun liittyviä merkityksiä. Kyse oli kaupunkilaisesta, joka toi tullessaan hämminkiä maaseudun vakaaseen tilanteeseen mutta joka oli samalla kiinnostava. Lehdissä heitä stereotypisoitiin vitseissä, kevyissä pakinoissa ja pilakuvissa. Huvilanomistajien karikatyyrien tunnusmerkeiksi tulivat hienot ja maaseudulle epäsovivat vaatteet, utelias maaseudun tapojen ihmettely ja käytännön asioiden osaamisen puute. Vitsinurkkausten ja tupakkamainosten kesävieras kysely maalaisukolta tyhmiä kysymyksiä saaden vastaukseen jotain salaviisaan nokkelaa. Ominaisuudet olivat päinvastaisia maalaisilla, joiden statusta samalla nostettiin. Kun kesävieras-nimityksellä alettiin viitata kaikkiin monipaikkaisiin asukkaisiin, voitiin siihen liittyviä assosiaatioita hyödyntää ja tarvittaessa vähentää mökkiläisten uskottavuutta maaseudun toimijana.

Maaseutu asetettiin resursseja tarvitsevan ja monipaikkaiset asukkaat resurssin asemaan. Maalaistuotteiden hankinta oli huvilanomistajia ja paikallisia yhdistävä asia. Huvilanomistajat etsivät yhdistykseksi

järjestäytyneenä halkoja ostettavaksi jo vuonna 1942.^{ma11} Säästäminen katsottiin hyveeksi, ja toisen maailmansodan jälkeen, kun kesämökkirakentaminen yleistyi, oltiin huolissaan tuhlailusta. Pidettiin epärealistina, että *huvilanomistajilla oli uusia autoja, mutta turpeenpuskija odottaa pellolleen tuiki tarpeellista voimakonetta.*^{ma12} Jotta kesävieraista olisi ollut hyötyä, heidän odotettiin jakavan oppimaansa. Heidän ei tulisi *ylpeästi eristäytyä.*^{ma13} Huvilanomistajat olivat yleensä sivistyneistöön kuuluvia. He olivat kansanvalistajia, maalaiset taas sivistettäviä. Kesää viettävät taiteilijat järjestivät ohjelmaa ja esiintyivät paikkakuntalaisille. Tapana oli kehua musiikkiesitysten ja näytelmien korkeatasoisuutta. Sivistyneistön taidelajeja on pidetty hienostuneena taiteena, joita kansa ei ole vielä löytänyt, ja toimittaja asemoitui näin sivistyneistön edustajaksi (Alasuutari 2017, 334). Muun muassa edistyspuolueen paikallisyhdistykset järjestivät valistustilaisuuksia:

Harvoin on maaseudulla tilaisuus kuulla niin asiallisia, selviä ja lämminhenkisiä esityksiä asioista, jotka ovat maaseudullakin niin tuiki tärkeitä. Ikävä vaan, että ennakkoluuloinen vanhempi väestö oli niin harvalukuisesti tilaisuuteen saapunut
 – – ma14

Monipaikkaisten asukkaiden roolia määritteli usein maanviljelijöiden edustaja. Valtiovallan kannanotot olivat harvinaisempia, paitsi kun se pyrki osana reuna-aluepolitiikkaansa vahvistamaan otettaan Terijoen alueesta (Moisio 2012, 56). Suomalaisia kesänviettäjiä kehoitettiin lähtemään sinne, koska paikalliset olivat tottuneet saamaan elantonsa aiemmin venäläisiltä lomailijoilta, ja pelkona oli asukkaiden lojaalisuuden menettäminen. Tavoitteena oli, että alueen kansalaiset tuntisivat kuuluvansa *meihin.*^{ma15} Toinen kesävieraisiin kohdistettu valtiollinen pyrkimys oli saada heidät osallistumaan töihin maan puolesta sotaoloissa. Laiskottelua ei voitu hyväksyä, vaan kesävieraisten tuli osallistua rehun tekoon. *Kukapa nyt tahtoisikaan kesälomaansa viettää vain uimarannoilla joukkojen, kun jokaisessa maalaiskodissa vähäinkin työapu otetaan kiittolisena vastaan.*^{ma16}

Mökkiläisten tulva nousee: eheytyvän naapuruuden jakso (1958–1987)

Kesämökkiläinen-nimityksen ilmaantuminen ja yleistyminen 1950-luvun lopulla ennakoivat uutta aikakautta. Mökkiläisyys oli osa laajempaa muutosprosessia, jota ruokkivat kaupungistuminen, autoistuminen ja

vuosilomien yleistymisen. Asukkaat ja viranomaiset joutuivat sopeutumaan nyt myös työläistaustaisiin mökinomistajiin. Kuinka sietää muualta tulleita uusia naapureita, jotka eivät osanneet maaseudun käyttäytymissäntöjä? Kuinka heidän rakentamisintoaan ja roskaamistaan pystytään sääntelemään? Viljelijät kokivat heidät uhaksi elinkeinolleen ja pelkäsivät, että maataloudelle ei jää tilaa mökkiläisten vallatessa rannat.^{ma17}

Stereotypisoidut kuvaukset kohdistuivat nyt kaikkiin monipaikkaisiin asukkaisiin. Jos joku heistä oli käyttäytynyt huonosti, kuten pitänyt luvattomasti venettä kaupungin rannassa, syytettiin tästä koko mökkiläisjoukkoa. *Turistit ja huvila-asukkaat eivät vielä ole tarvelemässä maisemia – – Horjankylään huvilalaisia ei hevin haluta.*^{ma18} Mökkiläiset kuvattiin ylimielisiksi ja valistusta tarvitseviksi. *Huvilanomistaja on tukevahko ja keski-ikäinen. Hän on paitahihassillaan ja henkselit kannattavat alasvaluvia housuja.*^{ma19} Kerrottiin mökkeilijöistä, jotka istuttivat perunat keväällä ja luulivat saavansa hyvän sadon tullessaan katsomaan niitä syksyllä. Toiset taas keräsivät mustikat ja laittoivat ne pakastimeen vasta muutaman päivän päästä ihmetellen marjojen huonoa laatua. Jotkut ajoivat ympäriinsä moottoriveneellä ja ihmettelivät kalojen vähäisyyttä. Vihjailtiin heidän liiallisesta kalastuksestaan ja marjankeuruustaan. Mökkiläisiä käsiteltiin ulkopuolisena, kasvottomana joukkona, jota vielä korostivat ”turisti”-nimitys ja kuvituksina käytetyt tyhjat mökit. Tienrakentamisen yhteydessä kerrottiin *pyrkyreistä – –, jotka ovat jälkeenpäin huomanneet tien tarpeellisuuden.*^{ma20} He ryntäsivät maaseudulle ja tungosta syntyi.

Toisaalta alueen luonteen koettiin muuttuvan, kun kesäasukkaat saapuivat ja toivat väriä maaseudulle. Vaatetus oli perinteisesti ollut ammatin, maalaisuuden tai kaupunkilaisuuden sekä koulutuksen merkki, josta pystyi päättelemään yhteiskunnallisen aseman (Helsti ym. 2006, 136). Etenkin naisten ja nuorten vaatetukseen kiinnitettiin huomiota, sillä he olivat maaseudulla tiukemman kontrollin alla kuin kaupungissa (Eskola 1965, 61).

Asiantuntijapuheessa monipaikkaiset asukkaat nostettiin uhaksi maaseudulle 1960- ja 1970-luvuilla. Sääntelyongelmia kuvailtiin käyttämällä vahvaa kuvakieltä *lounaasta lähestyvistä hyökyaallon vaarasta mikä tuo tullessaan hökkeleitä ja palatseja Saimaan joka sopukkaan.*^{ma21} Näin asetettiin lomalaiset tunkeutujien asemaan, lukija taas asemoitiin ”meiksi”. Nopeasti lisääntyvä kesäasutus nosti esiin uusia sääntelytarpeita. Elettiin

aikaa, jolloin usko suunnitteluun oli vahvaa. Vastakkain olivat pelko rantojen pilaantumisesta ja mökkirakentamisesta saatava taloudellinen hyöty. Taloudellista näkökulmaa korostavien mielestä rantoja riitti. Ratkaisuksi esitettiin rakentamisen tehokasta kontrollia.

Monipaikkaisten asukkaiden toimijuutta pyrittiin rajoittamaan. Heidän sananvapautensa katsottiin rajautuvan mökkitonttiin. He ottivat kuitenkin alueen asioihin aika ajoin kantaa mielipidekirjoituksissaan. Ne koskivat yleensä heidän mökkinsä lähialueen muutoksia. Esimerkiksi mökkiläinen, kirjailija Eeva Kilpi vetosi työrauhansa säilymiseen, kun hän valitti lähelle hänen mökkiään suunnitteilla olevasta tiestä.^{ma22} Toiset nostivat esiin esimerkiksi epäreiluksi koetun tavan pitää tie- ja kalastuskuntien kokouksia silloin kun he eivät olleet paikalla.

Kaupungeissa alettiin suhtautua kuluttamiseen suopeammin, mutta maaseudulla vapaa-ajanvietto kesämökillä edusti ylellisyyttä ja tuhlailua. Kansantaloudellisesta näkökulmasta pidettiin parempana, että kaupunkilaiset olisivat vuokralaisten eivätkä kesämökinomistajien asemassa. Pääteltiin, että olisi siedettävä kesävieraista, kun havahduttiin tulonlähteen mahdolliseen katoamiseen mökkirakentamisen yleistyttyä.^{ma23} Tätä varten perustettiin Lomaliiton mökinvälitysjärjestelmä. Maanviljelijä kertoikin, että *Hirvitti se vähän aluksi, kun kaupunkilaisia tuli ihan nurkille asumaan, mutta ainakin nämä meille sattuneet ovat olleet siistejä, mukavia perheitä, joista ei mitään haittaa ole ollut.*^{ma24} Tulevaisuuden nähtiin olevan ajanviettoa huvilateltoissa, jolloin suuret pääomat eivät olisi kiinni mökkeilyssä.^{ma25} Sitra kävi kiinni kesämökkikulttuurin epäkohtiin ja halusi muuttaa sitä kohti matkailukeskuksien kehittämistä.^{ma26} Päätoimittaja jatkoi aiheen pohdintaa ja totesi ongelmaksi *varustukseltaan vaarallisen korkeatasoiset loma-asunnot.*^{ma27}

Mökkiläismäärän kasvaessa sitä alettiin hyödyntää maaseudun hyväksi, kun se sopi maanomistajien intresseihin. Neuvottiin, että *kannattaa pysytellä valppaana ja ottaa kesävieraista se taloudellinen hyöty, joka luonnostaan on tarjolla.*^{ma28} Kaavoituskysymyksissä heidät haluttiin mukaan vastustamaan uusia suunnitelmia. Mökkiläisiä alettiin puolustaa verotukseen liittyen, koska liiallisen verottamisen pelättiin vähentävän taloudellisesti merkittäväksi tullutta mökkeilyä. Nostettiin esiin toivottua mökkiläisten toimintaa, joka liittyi paikallisten tuotteiden käyttämiseen sekä vapaaehtoistyöhön, kuten yhteisen laiturin kunnostamiseen, nuotanvedossa mukana olemiseen tai kesätapahtumien järjestämiseen. Kesävieraat toivat *henkistä vuorovaikutusta ja virkistystä*^{ma29}, jolla he

lunastivat paikkansa yhteisössä. Myös mökkeileviä julkkiksia esiteltiin ja nostettiin näin alueiden statusta.

Alkoi esiintyä sovittelevia puheenvuoroja, joissa naapurisopua verrattiin koko yhteiskunnan eheyteen viittaamalla jopa yhteiskuntajärjestelmän säilymiseen. Kansalliseen eheytysohjelmaan (Moisio 2012, 71) liittyen maalaisten ja kesävieraiden kohtaamisen toivottiin edistävän maaseudun ja kaupungin väestön keskinäistä ymmärrystä.

Ei sen vuoksi ole turhaa puhua maaseutulaisten ja kaupunkilaisten välisistä suhteista, koska ne ovat arimpia asioita ja kuitenkin tärkeitä. Pienen kansamme keskuudessa ei olisi varaa kantaa kaunaa ketään vastaan.^{ma30}

– – maaseudun ja kaupunkien väestön tutustuminen toisiinsa ja toistensa elämänpäiväin lisää osaltaan sitä keskinäistä ymmärtämystä ja rakentavaa yhteismieltä, jota suomalaisessa yhteiskunnassa juuri nyt erityisesti kaivataan.^{ma31}

Elettiin tulopoliittisten keskustelujen aikaa, ja kesävieraat nähtiin mahdollisuudeksi kertoa kaupunkilaisille maatalouteen liittyvistä asioista. Maaseudun Tulevaisuus tarjosi lukupaketin ”kerro kesävieraallesi”, jotta viljelijät kertoisivat heille maalaiselämän realiteeteista, kuten maatilaväestön sosiaaliturvasta ja tuloista. Ajateltiin, että kaupunkilaiset olivat vieraantuneita maalaiselämästä, ja valistustyötä tarvitaan, jotta maatalouden arvostus nousisi.^{ma32} Mökkiläisille annettiin välittäjätehtävä maaseudun ja muun yhteiskunnan välille.

Länsi-Savo nosti esiin kesäasukkaiden merkityksen aluekehityksessä ja opasti ratkaisemaan naapurien väliset ongelmat. Mökkiläisten kautta saatavan tulon vuoksi eri ihmisryhmien olisi syytä oppia elämään sovussa. *Siellähän asuvat rinnan suuren teollisuus- tai liikelaitoksen johtajat duunarien kanssa. On monenmoista taitajaa ja taiteilijaa.*^{ma33} Viitattiin perinteisiin luokkaeroihin perustuviin epäluuloihin, joiden sijaan toivottiin keskinäistä arvostusta. *Arvostamalla ihmisiä ihmisinä, ammasteista, koulutuksesta ja virka-asemasta riippumatta, rakennetaan sitä yhteisymmärryksen siltaa, jota meidän maassamme juuri nyt niin kipeästi kaivataan.* Maaseudun Tulevaisuus pyrki neuvomaan niin isäntäperheitä kuin kesävieraitakin käyttäytymisessä, jotta maalaisten ja kaupunkilaisten väliin syntynyt kuilu voidaan kuroa umpeen.^{ma34} Monet kunnat aloittivat kesäjuhlien järjestämisen, joiden tarkoituksena oli olla lähentämässä kanta-asukkaiden ja kesäasukkaiden vuorovaikutusta.^{ma35} Näin paikallishallinto vähitellen aktivoitui mökkiläisten toivottujen roolien

määrittelyssä. Haluttiin vähentää mökkiläisten ja paikallisten välisiä jännitteitä. Seuraavalla ajanjaksolla julkisen sektorin merkitys edelleen kasvoi monipaikkaista asumista koskevien diskurssien muotoilijana.

Moderneja vapaa-ajan asukkaita: maaseudun kehittämisen jakso (1988–2018)

Yhteiskunta oli jälleen myllerryksessä 1990-luvulla, mikä muutti suhtautumista mökkiläisyyteen. Sitä pohdittiin erityisesti saaristo- ja maaseutupolitiikan pöydissä. Vaikka kiihkein mökkirakentamisen aika päättyi lamaan, monipaikkaiset asukkaat nostettiin maaseudun mahdollisuudeksi sen joutuessa aivan uusien haasteiden eteen. Euroopan Unioniin liittyminen toi tavoiteohjelmat ja niitä toteuttavat kehittämishankkeet alueiden hallinnan välineeksi (Häkli 2015). Vuoden 1994 laki alueiden kehittämisestä korosti alueiden omaehtoista kehittämistä ja verkostoitumista. Lain henkeen sopi se, että heikommassa asemassa olleet kunnat pyrkivät hyötymään koulutetuista ja hyvissä asemassa olevista vapaa-ajan asukkaista (Valtioneuvosto 2009). Monipaikkaiset asukkaat nostettiin politiikkadokumenteissa esiin asiakaspotentiaalina monialaistuvalla maataloudelle, etätyöntekijöinä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009; Maa- ja metsätalousministeriö 1996) sekä osajina ja verkostoresursseina (Maa- ja metsätalousministeriö 2009). Hallinnan logiikkaan kuuluu ongelmien kääntäminen hallittaviksi kohteiksi laskelmien ja tilastojen avulla (Miller & Rose 2010). Ei ollut siis sattumaa, että vuonna 2003 julkaistiin ensimmäinen Kesämökkibarometri, jonka kautta vapaa-ajan asumisen merkittävyys nostettiin yleiseen keskusteluun (Nieminen 2003). Se johdatteli ymmärtämään monipaikkaista asumista aluekehityksen välineenä ja avasi ”uuden näkökulman siihen, millainen merkitys mökkeilyllä on aluekehityksen kannalta” (Mukkala ym. 2007).

Saaristoasiain neuvottelukunta otti käyttöön nimityksen vapaa-ajan asukas. Nimityksen avulla haluttiin nostaa väheksyväksi koettua mökkiläisyyttä kohti korkeatasoista, modernia ja ympärivuotista vapaa-ajan asumista.^{ma36} Samalla monipaikkaisuutta voitiin käsitellä asumisen, ei matkailun kehyksessä (Sisäasiainministeriö 2000). Maaseudun Tulevaisuus kuvasi mökkeilykulttuurin muuttumista näin:

Huvilaelämä oli säätyläisten elämäntapa ja sanalla huvila on edelleen nykysuomalaisen mielestä elitistinen merkitys. Nyt puhutaankin mieluummin kesämökeistä, vaikka ne olisivat arkkitehtien vauraita luomuksia tenniskenttineen kaikkineen. Kesämökkiniimitys on kuitenkin hiljalleen vaihtumassa nimeen vapaa-ajan asunto. Mahdollisuus ylläpitää mökissä ympäri vuoden jatkuvaa lämpöä, vaikka kohta vähäistä, on mahdollistanut maalle tulon kautta vuoden viikonloppuisin ja juhlapyhinä.^{ma37}

Kunnat virittivät mökkiläisten kanssa yhteistyötä, jota perusteltiin paikallisille asukkaille ja maatilayrittäjille tästä saatavalla hyödyllä. Kunnat pyrkivät verkostoitumaan osaavien ja vaikutusvaltaisten kesäasukkaiden kanssa, koska heidän kauttaan avautui pääsy tärkeisiin verkostoihin, ”etelän” päättäjiin. Vapaa-ajan asukkaita houkuteltiin mukaan toimikuntiin ja muihin työryhmiin, jotka korostivat kesäasukkaiden ja kunnan yhteisiä intressejä.^{ma38} Mökkiläiset otettiin kehittämisselityksen kohteiksi projektien avulla. Vuonna 1995 kirjoitettiin, kuinka vapaa-ajan asukkaat

aiotaan valjastaa entistä tiiviimmin vapaa-ajan mökkikuntiansa kehittämiseen – –. Kaksivuotisen kampanjan idea on, että jokainen vapaa-ajan asukas tekisi yhden hyvän työn vuodessa mökkipaikkakunnallaan.^{ma39}

MTK lanseerasi projektin, jossa kesäasukkaita pyrittiin saamaan vierailulle maatiloille ja juurruttamaan heitä näin maaseudun elämään. *Tavoitteena on luoda suorat kontaktit kesäasukkaiden ja paikallisten viljelijöiden välille: tutustuttaa kesäasukkaat maatilojen elämään ja saada heidät entistä kiinteämmin mukaan kylän touhuihin – –.*^{ma40} Mökkiläisille alettiin kunnissa järjestää tapahtumia, joiden tarkoituksena oli saada heidät tuntemaan kuuluvansa kyläyhteisöön. Pääministeri Matti Vanhanen korosti osaamista, jota loma-asukkaat toisivat kunnallispolitiikkaan, puhumattakaan heidän investoinneistaan. Tämä toteutuisi, kun heidät *sidottaisiin henkisesti mökkikuntaan.*^{ma41}

Positiivista suhtautumista mökkiläisiin perusteltiin koko maaseudun etuna. Erityisesti Maaseudun Tulevaisuus muutti kriittistä suhtautumistaan ja alkoi puhutella mökkiläisiä suoraan eikä enää ulkopuolisina kesävieraina. Lehti otti samalla itselleen roolin koko maaseudun puolestapuhujana. Päätoimittajana vuonna 2000 aloittanut Lauri Kontro korosti mökkeilyn olevan osa maaseutua:

Ehkä parempi olisikin puhua, ei mökkiläisistä vaan osa-aikamaalaisista, ihmisistä jotka asuvat sekä kaupungissa että maalla – –. Kiinnostuksen maaseutuun selittää ehkä myös se, että Suomi on edelleen mitä suurimmassa määrin maaseutumainen maa – –.^{ma42}

Vapaa-ajan asukkaiden merkitystä nosti esiin nyt julkinen sektori. Jotkut asukkaat ja maanviljelijät seurasivat sitä katkerina, koska mökkiläiset eivät näyttäneet hyödyttävän heitä millään lailla. Myös ”herraskaista palvelijakulttuuria” paheksuttiin. Ristiriita mökkeilyn hyötyjä ylistävän puheen ja mielipidepalstoilla esiin tulleen arkikokemuksen välillä oli joskus suuri. Saatettiin viitata huvilakulttuuriin kuuluneisiin säätyihin, nyt kulutusyhteiskunnan kontekstissa. *Onneksi en omista rantaa enkä niittyjä, joiden hoidosta mökkiläiset voisivat kukkoilla minulle.*^{ma43} Kuva mökkiläisestä rikkaana kaupunkilaisena eli edelleen 2000-luvulla. *Tontit menevät hyvin kaupaksi. Mersumiehiä käy useasti. Sikarit vuan pyörii suupielestä toiseen.*^{ma44} Kuultiin kaikuja menneisyydestä, kun mökkeilyn lisäämiseen tähtäävä politiikka aiheutti vastareaktioita ja kehittämisen perustamista kesämökkiläisiin haluttiin suitsia.^{ma45}

Mökkiläisten lisääntynyt painoarvo johti yhteentörmäyksiin paikallisen näkökulman kanssa. Juhlapuheissa toistettu mökkiläisten osaamisressurssien hyödyntäminen ei toteutunut, mikäli heillä oli kuntien tavoitteista poikkeavia näkemyksiä. Pelättiin, että mökkiläiset alkavat vaikuttaa liikaa kuntien asioihin.^{ma46} Jotkut vapaa-ajan asukkaat alkoivat esiintyä asiantuntijoina ja ottaa kantaa alueiden kehitykseen työelämässä saatujen kannusten auktoriteetilla. Maakuntahallituksen puheenjohtaja muistutti, että – – *täytyy tuntea myös maakunnan tila ja tarpeet. Yhteisten asioiden hoitaminen ei ole päiväperhostelua. Se on vakavasti otettavaa työtä – –.*^{ma47} Tällä tavalla hän antoi ymmärtää, että vapaa-ajan asukkailla ei ole asiantuntemusta ottaa kantaa alueen asioihin eikä sitä pitäisikään tehdä. Kun kesäasukkaiden toiveet ja paikallisen elinkeinon harjoittaminen pantiin vastatusten, paikallisten elinkeinojen merkitystä ei saanut kyseenalaistaa.^{ma48} Konfliktitilanteessa vähäteltiin valittajien määrää sekä todettiin ettei heillä pitänyt olla samanlaista sananvaltaa paikallisiin asioihin kuin kunnassa asuvilla. Tällaisissa tilanteissa vapaa-ajan asumisen elinkeinollinen merkitys unohdettiin.

Vähitellen asenteet mökkiläisiä kohtaan lientyivät. Vapaa-ajan asumisen kuluttamiseen keskittyvä diskurssi alkoi nousta hegemoniseen asemaan. Loma-asuntomessuilla mökkeilijät olivat kuluttajaroolissa, mikä sopi sekä kunnille, jotka pyrkivät kirkastamaan brändiään ja saamaan uusia veronmaksajia, että yrityksille, jotka saivat heistä uusia asiakkaita. Maaseudun Tulevaisuus ja Länsi-Savo toimittivat virallisia messujulkaisuja, joita perusteltiin taloudellisilla seikoilla.

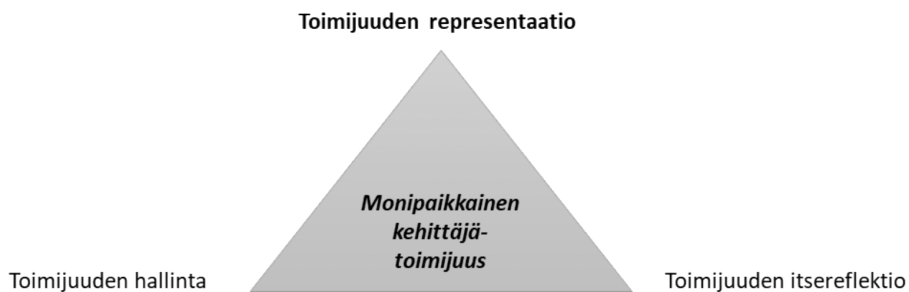
Maatalouden murroksen myötä uusia lukijoita on ollut pakko ryhtyä hakemaan maatilojen ulkopuolelta. Tämä tarkoittaa myös uusia aluevaltauksia, kuten neljänä vuotena peräkkäin yhteistyössä Suomen Asuntomessujen kanssa tehtyä Mökkiläinen-liitettä – -. Lähes 500 000 mökkiä mökkiläisineen tuovat virtaa koko maaseudun elämään.^{ma49}

Lehdissä esiteltiin hulppeita vapaa-ajan linnoja puutarhoineen ja uusine sisustuksineen, vaikka huomattava osa mökkikannasta olikin edelleen melko vaatimatonta. Loma-asuntomessujen jälkeen annettiin asukkaille tehtäväksi vapaa-ajan asukkaiden kotouttaminen, jonka lopullisena päämääränä oli saada heidät muuttamaan mökkikuntaan. *Oman mökin myötä kiinteä side on syntynyt.*^{ma50}

Jakson lopussa monipaikkainen asuminen -nimityksen käyttö yleistyi, mutta muiden nimitysten käyttö väheni. Tämä voi liittyä maaseutupoliittisen puheen vähenemiseen 2000-luvulla (Alasuutari & Alasuutari 2011).

Monipaikkaisen kehittäjätoimijuuden synnyttäminen mediassa

Monipaikkaisten asukkaiden nykyisissä valjastamispyrkimyksissä maaseudun kehittäjiksi on samankaltaisuutta sadan vuoden takaiseen tilanteeseen. Heistä on keskusteltu niin kaupunkilaisten edustajina maaseudulla kuin maaseudun edustajina kaupungeissa. Yleistyksen äveriäistä ja osaavista monipaikkaisista asukkaista maaseudun resurssina löytyvät nyt myös saaristo- ja maaseutupoliittikan dokumenteista, joissa heiltä odotetaan taloudellista, henkistä ja verkostohyötyä maaseudun hyväksi. Kutsun monipaikkaisten asukkaiden toivottua mukana olemista mökkipaikkakuntien kehittämisessä *monipaikkaiseksi kehittäjätoimijuudeksi* (kuva 2),

Kuva 2. Näkökulmat monipaikkaiseen kehittäjätoimijuuteen.

joka liittyy keskusteluun monipaikkaisten asukkaiden nostamisesta aluepolitiikan toimijoiksi. Olen tässä artikkelissa käsitellyt monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden representaatiota. Jatkossa tulen tarkastelemaan monipaikkaisen kehittäjätoimijuuden itsereflektiota sekä toimijuuden hallintaa ja rakentumista.

Tunnistin monipaikkaisten asukkaiden representaatioihin liitetyiksi, keskeisiksi yhteiskuntapoliittisiksi suhteiksi maaseutu-kaupunki, eliittirahvas sekä paikallinen-valtakunnallinen -suhteet. Nämä ovat olleet keskeisiä teemoja, joista voidaan löytää eri periodeja erottavia konteksteja ja suhtautumistapojen muutoksia. Jaksot ovat seuraavat:

Kaupungin ja maaseudun jännitteisyyden jakso (1917–1957) oli jakautuneen periferia-ydinvaltion vaihetta (Moisio 2012), jossa monipaikkaiset asukkaat liitettiin kaupungin ja maaseudun välisestä jännitteestä kumpuavaan keskusteluun lomailun ja työnteon sekä eri yhteiskuntaluokkien välisiin suhteisiin. Taustalla oli maatalousväestön asemaan liittynyt identiteettityö. Monipaikkaisten asukkaiden rooliin kohdistettiin odotuksia lähinnä paikallisesti ja maataloustuottajien edustajien taholta. Huvilanomistajat esitettiin herraskaisina kaupunkilaisina ja maaseudun kansaa valistavina yläluokan edustajina, kesävieraat puolestaan laiskoina ja maaseutua alentavasti kohtelevina.

Eheytyvän naapuruuden jakso (1958–1987) oli mökkirakentamisen ja maaltamuuton aikaa, jolloin naapurisuhteet ja kesälomailun yleistymisen puhututtivat. Yhteiskunta modernisoitui ja kaupungistui, ja myös työläis- ja maaseudun taustaiset kaupunkilaiset tulivat mökkiläiseksi. Korostettiin maaseudun asukkaiden ja kaupunkilaisiksi kuvattujen mökkiläisten erilaisuutta ja suhteen ongelmallisuutta. Mökkiläisiä käsiteltiin maaseudun ulkopuolisina ja mökkeilyä nostettiin esiin uhkana. Maaseutu asetettiin altavastajan asemaan kaupunkeihin nähden, joiden edustajia mökkiläiset olivat. Yhden kansakunnan luominen oli valtiollinen projekti, jonka hengessä media ja hallinnon edustajat alkoivat sovittaa mökkiläisten ja paikallisten välisiä suhteita. Mökkiläisiä alettiin määritellä valtakunnallisesti, ja naapuruussuhdetta verrattiin yhteiskunnalliseen eheyteen.

Maaseudun kehittämisen jakso (1988–2018) liittyi EU-Suomen syntyyn, lama-aikaan ja kulutuskeskeisen vapaa-ajan asumisen synnyttämiseen. Vapaa-ajan asukkaat liitettiin osaksi maaseudun kilpailukykyä. Maaseudun asukkaita ja tuottajia vakuutettiin siitä, että maaseudun taloudellisen hyödyn vuoksi tulee mökkiläisten kanssa elää sovussa. Mökkiläisille

annettiin aktiivisen osallistujan ja kuluttamiseen keskittyvän, modernin vapaa-ajan asukkaan rooli, johon vaihdantatalous tai itsetekemisen eetos ei sopinut. Tavoite yhdisti sekä lamasta toipuvan maaseudun yrityksiä että julkishallintoa. Koska ”kaupunki” ja ”etelä” näyttäytyivät vallan paikoina ja monipaikkaiset asukkaat niiden edustajina, heidän kauttaan pyrittiin luomaan yhteyksiä vallan verkostoihin. Liittämällä mökkeily sekä maaseutuun että suomalaisuuteen voitiin maaseudun menestyksen katsoa olevan koko Suomen asia.

Esittämäni periodisointi poikkeaa hieman aiemmin esitetyistä ja tarkentaa niitä. Vuoren (1966) mukaan joukkokausi alkoi vuonna 1945, mutta perustelen Eheytyvän naapurisuuden jakson alkamista vuonna 1958 mökkiläinen-nimityksen saamalla uudella merkityksellä ja artikkelien aiheiden sävyjen muutoksilla. Aho ja Ilola (2006, 23) puolestaan esittivät joukkokauden vaihtuneen viime vuosikymmeninä kattavuuden vaiheeksi, Hiltunen (2009) vastaavasti hallinnan kaudeksi. Niiden tarkempia alkamisajankohtia ei ole esitetty. Muutos monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden hallinnassa alkaa esittämäni perusteella vuonna 1988, jolloin vapaa-ajan asukas -nimitys otettiin käyttöön ja heidät otettiin avoimesti saaristo- ja maaseutupolitiikan kohderyhmäksi. Alkoi *Maaseudun kehittämisen jakso*.

Jaksotus perustuu monipaikkaisten asukkaiden toimijuuden representaatioon, jossa hyödynsin genealogista lähestymistapaa ja periodisointia. Menetelmät mahdollistivat yltäkyläisen ja mielenkiintoisen aineiston tulkinnan valitsemistani näkökulmista.

Vuonna 2020 monipaikkaisuus nousi uudella tavalla globaaliin julkisuuteen pandemiatilanteen vaikeuduttua ja vapaa-ajan asuntojen etätyökäytön yleistyttyä. Monipaikkainen asuminen alkoi arkipäiväistyä osaksi digitalisoituvan maaseudun arkea. Aika näyttää, kuinka pysyvää muutos on ja alkoiko samalla uusi jakso monipaikkaisten asukkaiden roolissa maaseudulla. Aikalaisen näkökulmasta näin on.

Kiitän artikkelin arvioijia tärkeistä kommentteista sekä Kansalliskirjastoa mahdollisuudesta hyödyntää sen digitaalisia aineistoja ja datan louhintavälineitä.

Media-aineisto (viittaukset Kansalliskirjaston digitaaliseen aineistoon)

- ma1 Länsi-Savo, 23.06.1928, nro 73, s. 2 <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1022472?page=2> Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- ma2 Maaseudun Tulevaisuus, 08.06.1963, nro 65, s. 12 <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1141427/articles/2531787?page=12> Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- ma3 Länsi-Savo, 04.06.1919, nro 61, s. 3 <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1021921/articles/1976647?page=3>, Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot.
- ma4 Maaseudun Tulevaisuus, 14.04.1987, nro 44, s. 10 <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1134716/articles/81109851?page=10> Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- ma5 Länsi-Savo, 27.03.2012, nro 86, s. 26 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1075633/articles/2100624?page=26> Kansalliskirjaston Digitoidut aineisto
- ma6 Länsi-Savo, 04.06.1938, nro 63, s. 2 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1022321/articles/2522861?page=2> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma7 Länsi-Savo, 26.08.1921, nro 96, s. 2 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1021043/articles/1851853?page=2> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma8 Maaseudun Tulevaisuus, 15.05.1937, nro 52, s. 3 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1128569/articles/2530631?page=3> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma9 Maaseudun Tulevaisuus, 23.07.1938, nro 80, s. 5 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1128736/articles/2566643?page=5> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma10 Maaseudun Tulevaisuus, 27.09.1941, nro 108, s. 3 <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1129156?page=3> Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- ma11 Maaseudun Tulevaisuus, 09.04.1942, nro 38, s. 5 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1129252/articles/2532792?page=5> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma12 Maaseudun Tulevaisuus, 12.02.1953, nro 17, s. 5 <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1130872?page=5> Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- ma13 Länsi-Savo, 04.06.1938, nro 63, s. 2 <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1022321?page=2> Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- ma14 Länsi-Savo, 11.08.1922, nro 91, s. 3 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1021183/articles/2522751?page=3> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma15 Länsi-Savo, 20.08.1927, nro 96, s. 6 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1022137/articles/2522755?page=6> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma16 Länsi-Savo, 15.07.1941, nro 78, s. 3 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1024826/articles/2522867?page=3> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma17 Maaseudun Tulevaisuus, 22.03.1973, nro 34, s. 8. <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1142846/articles/2533025?page=8>, Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma18 Länsi-Savo, 09.06.1966, nro 153, s. 3 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1031880/articles/2600618?page=3> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma19 Maaseudun Tulevaisuus, 29.07.1967, nro 77, s. 6 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1142053/articles/2533002?page=6> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma20 Länsi-Savo, 02.10.1976, nro 266, s. 7 <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1035435?page=7> Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- ma21 Länsi-Savo, 27.04.1966, nro 113, s. 6 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1031840/articles/2548986?page=6> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot

- ma22 Länsi-Savo, 07.01.1984, nro 6, s. 1, <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1038227/articles/2581809?page=1>, Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma23 Maaseudun Tulevaisuus, 04.07.1961, nro 74, s. 5 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1141096/articles/2531777?page=5> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma24 Maaseudun Tulevaisuus, 03.10.1963, nro 114, s. 7 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1141469/articles/2531791?page=7> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma25 Länsi-Savo, 03.07.1974, nro 174, s. 8 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1034665/articles/2114627?page=8> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma26 Länsi-Savo, 21.10.1972, nro 277, s. 6 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1034094/articles/2576630?page=6>, Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma27 Länsi-Savo, 25.07.1980, nro 197, s. 4 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1035994/articles/2522998?page=4> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma28 Länsi-Savo, 22.05.1973, nro 136, s. 4 <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1034279?page=4> Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- ma29 Länsi-Savo, 16.07.1980, nro 188, s. 4 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1035969/articles/2522997?page=4> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma30 Maaseudun Tulevaisuus, 24.06.1965, nro 71, s. 9 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1141683/articles/2531819?page=9> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma31 Maaseudun Tulevaisuus, 30.06.1964, nro 72, s. 4 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1141541/articles/2531814?page=4> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma32 Maaseudun Tulevaisuus, 27.05.1978, nro 60, s. 1 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1132853/articles/2531849?page=1> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma33 Länsi-Savo, 06.06.1970, nro 150, s. 4 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1033235/articles/2548959?page=4> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma34 Maaseudun Tulevaisuus, 15.07.1978, nro 80, s. 6 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1132972/articles/2531902?page=6> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma35 Länsi-Savo, 08.07.1976, nro 180, s. 3 <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1034948?page=3> Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- ma36 Länsi-Savo, 13.03.1988, nro 71, s. 2 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1041187/articles/2548946?page=2> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma37 Maaseudun Tulevaisuus, 13.07.1999, nro 78, s. 2 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1137870/articles/2531910?page=2> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma38 Länsi-Savo, 27.06.2011, nro 172, s. 4 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1075333/articles/2582904?page=4> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma39 Länsi-Savo, 31.05.1995, nro 144, s. 3 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1018715/articles/2107622?page=3> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma40 Maaseudun Tulevaisuus, 07.06.1990, nro 65, s. 7 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1135715/articles/2573613?page=7> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma41 Länsi-Savo, 02.08.2004, nro 209, s. 1 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1041655/articles/2551761?page=1> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma42 Maaseudun Tulevaisuus, 09.05.2001, nro 52, s. 2 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1138516/articles/2510770?page=2> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma43 Maaseudun Tulevaisuus, 27.07.2007, nro 87, s. 4. <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1139608/articles/2544637?page=4> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma44 Länsi-Savo, 30.06.2001, nro 175, s. 83 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1038168/articles/2582788?page=83> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot

- ma45 Länsi-Savo, 07.07.1994, nro 178, s. 7 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1036791/articles/2526837?page=7> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma46 Maaseudun Tulevaisuus, 08.10.2004, nro 118, s. 8 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1138941/articles/2540647?page=8> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma47 Länsi-Savo, 15.03.2007, nro 73, s. 4 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1073692/articles/2568662?page=4> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma48 Länsi-Savo, 16.08.1989, nro 218, s. 7 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1048658/articles/2554607?page=7> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma49 Maaseudun Tulevaisuus, 17.07.2006, nro 80, s. 11 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1139322/articles/2544627?page=11> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot
- ma50 Maaseudun Tulevaisuus, 14.07.2004, nro 81, s. 2 <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1138982/articles/2235641?page=2> Kansalliskirjaston Digitoidut aineistot

Kirjallisuus

- Aalto, Eeva-Liisa, Esko Tikka, Osmo Viljakainen & Jukka Tikka 1990. Maakunnan kantava ääni: Länsi-Savo 1889–1989. Länsi-Savo Oy, Mikkeli.
- Adamiak, Czesław, Mia Vepsäläinen, Anna Strandell, Mervi J. Hiltunen, Kati Pitkänen, C. Michael Hall, Janne Rinne, Olga Hannonen, Riikka Paloniemi & Ulrika Åkerlund 2015. Vapaa-ajan asuminen Suomessa. Asukas- ja kuntakyselyn tuloksia vapaa-ajan asumisen nykytilasta ja kehittämistarpeista. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 22/2015. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/155089/SYKEra_22_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Viitattu 17.6.2020.]
- Aho, Seppo & Heli Iloa 2006. Toinen koti maalla? Kakkosasuminen ja maaseudun elinvoimaisuus. Lapin yliopiston kauppatieteiden ja matkailun tiedekunnan julkaisuja B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 6. Lapin Yliopistopaino, Rovaniemi.
- Alasuutari, Pertti 2006. Suunnittelualoudesta kilpailualouteen: Miten muutos oli ideologisesti mahdollinen? Teoksessa: Heiskala, Risto & Luhtakallio, Eeva (toim.). Uusi jako. Miten Suomesta tuli kilpailukyky-yhteiskunta? Gaudeamus, Helsinki.
- Alasuutari, Pertti & Eero Alasuutari 2011. Maaseudun merkitykset suomalaisessa julkisessa keskustelussa. Diskurssianalyttinen tarkastelu. Sitran selvityksiä 50, Helsinki. Saatavissa: <https://media.sitra.fi/2017/02/24050617/SelvityksiC3A42050.pdf> [Viitattu 14.10.2020.]
- Alasuutari, Pertti 2017. Tasavalta, Sodan jälkeisen Suomen kaudet ja trendit. Vastapaino, Tallinna
- Alhanen, Kai 2007. Käytännöt ja ajattelu Michel Foucault'n filosofiassa. Gaudeamus, Helsinki.
- Angelo, Hillary (2017). From the city lens toward urbanisation as a way of seeing: Country/city binaries on an urbanising planet. *Urban Studies*. 54(1) 158–178.
- Bandura, Albert 2006. Toward a Psychology of Human Agency. *Perspectives on Psychological Science* 1:164–180.
- Czarnecki, Adam & Maarit Sireni 2016. Tuovatko vapaa-ajan asukkaat rahaa kuntaan? *Kunnallistieteellinen aikakauskirja* 3/2016. 37–56.
- Eskola, Antti 1965. Maalaiset ja kaupunkilaiset. Länsi-Suomen kirjapaino, Rauma.

- Dittrich-Wesbuer, Andrea, Caroline Kramer, Cédric Dochène-Lacroix & Peter Rumpolt 2015. Multi-local living arrangements: Approaches to quantification in German language official statistics and surveys. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*. 106, No. 4, pp. 409–424.
- Farstad, Maja 2011. Rural residents' opinions about second home owners' pursuit of own interests in the host community. *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography*, 65:3, 165–174.
- Farstad, Maja & Johan Fredrik Rye 2013. Second home owners, locals and their perspectives on rural development. *Journal of Rural Studies* 30:41-51.
- Foucault, Michael 1975. *Surveiller et punir. Naissance de la prison*. Gallimard, Paris.
- Foucault, Michael 1976. *Histoire de la Sexualité, 1: La Volonté de Savoir*. Gallimard, Paris.
- Gallent, Nick 2014. The Social Value of Second Homes in Rural Communities. *Housing, Theory and Society* 31: 2, 174–191.
- Gallent, Nick 2015. Bridging social capital and the resource potential of second homes: The case of Stintino, Sardinia. *Journal of Rural Studies* 38: 99–108.
- Green, Gary P., David Marcouiller, Steven Deller, Daniel Erkkilä & N.R. Sumathi 1996. Local Dependency, Land Use Attitudes, and Economic Development: Comparisons between Seasonal and Permanent Residents. *Rural Sociology* 61:427–445.
- Hall, C. Michael 2011. A typology of governance and its implications for tourism policy analysis. *Journal of Sustainable Tourism*. 19:4–5, 437–457.
- Hall, C. Michael 2015. Second homes planning, policy and governance. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*. 7:1, 1–14.
- Hall, C. Michael & Dieter K. Müller (Ed.) (2004). *Tourism, mobility and Second Homes. Between Elite Landscape and Common Ground*. *Aspects of Tourism* 15. Channel view publications. Great Britain.
- Hall, Stuart 1999. *Identiteetti*. Lehtonen, Mikko & Juha Herkman (toim.). *Vastapaino*, Tampere.
- Hannikainen, Matti 2008. *Lapionvarresta näyttöpäätteelle*. Teoksessa: Häggman, Kai; Aalto, Seppo. *Suomalaisen arjen historia*. [4], *Hyvinvoinnin Suomi*. Weilin & Göös, Helsinki.
- Heinonen, Visa 1998. *Talonpoikainen etiikka ja kulutuksen henki. Kotitalousneuvonnasta kuluttajapolitiikkaan 1900-luvun Suomessa*. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki.
- Helén, Ilpo 2005. Genealogia kritiikkinä. *Sosiologia* 2/2005: 93–109.
- Helsti, Hilikka, Laura Stark & Saara Tuomaala (toim.) 2006. *Modernisaatio ja kansan kokemus Suomessa 1860–1960*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Hiltunen, Mervi J. 2009. *Second homes in Finland*. Teoksessa: Hall, C. Michael, Dieter K. Müller & J. Saarinen (toim.). *Nordic Tourism: Issues and cases*. Channelview Publications, Bristol.
- Huijbens, Edward H. 2012. Sustaining a Village's Social Fabric? *Sociologia Ruralis* 52:3, 332–352.
- Hyyryläinen, Esa, Kirsi Lehto & Elias Pekkala 2018. Millaisen hallinto- ja johtamisajattelun tulevat julkisjohtajat perivät aikaisemmilta sukupolvilta? Teoksessa: Ilari Karppi, Kirsi Lehto ja Niina Mäntylä (toim.). *Governance III. Hallintaa ja yhteistyötä*. Tampereen yliopisto ja Vaasan yliopisto. Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulu, Tampere. Saatavissa: <https://www.hallintotieteet.fi/wp-content/uploads/2018/02/Governance-III-Hallintaa-ja-yhteisty%C3%B6t%C3%A4.pdf> [Viitattu 14.10.2020.]

- Häggman, Kai & Seppo Aalto 2008. Suomalaisen arjen historia. [4], Hyvinvoinnin Suomi. Helsinki: Weilin & Göös, Helsinki.
- Häkli, Jouni 2015. Alueiden hallinta ja politisoituminen. Teoksessa: Ilari Kauppi (toim.): Governance, hallinnan uusia ulottuvuuksia. Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulu, Tampere.
- Jessop, Bob & Ngai-Ling Sum 2006. Beyond The Regulation Approach: Putting Capitalist Economies In Their Place. Edward Elgar Pub, Cheltenham, UK.
- Jutikkala, Eino 1960. Maallepaon kulttuurihistoriaa. Suomalainen Suomi.
- Kaisto, Jani 2010. Kääntämisen sosiologia hallinnan analytiikan työkaluna. Teoksessa: Kaisto, Jani & Pyykkönen, Miikka (toim.). Hallintavalta. Sosiaalisen, politiikan ja talouden kysymyksiä. Gaudeamus Helsinki University Press, Tallinna.
- Keskustapuolue 2018. Keskustan puoluekokousasiakirja Sotkamo 2018 aloitteet. Saatavissa: <https://www.keskusta.fi/loader.aspx?id=194d33fa-dc56-4150-8f62-8bc13de30127> [viitattu: 1.1.2020]
- Kolbe Laura 2004. Unelma kahdesta kodista. Teoksessa: Suomen kulttuurihistoria. 4. Koti, kylä, kaupunki. Saarikangas, Kirsi, Pasi Mäenpää, Minna Sarantola-Weiss & Laura Kolbe (toim.). Tammi, Helsinki.
- Kondo, Michelle C., Rebeca Rivera & Stan Rullman Jr. 2012. Protecting the idyll but not the environment: Second homes, amenity migration and rural exclusion in Washington State. *Landscape and Urban Planning* 106: 174–182.
- Kusch, Martin 1993. Tiedon kentät ja kerrostumat. Kustannus Pohjoinen, Oulu.
- Langenhove Luk Van & Rom Harré 1995. Cultural Stereotypes and Positioning Theory. *Journal for the Theory of Social Behaviour* 24:4.
- Lehtonen, Olli, Ossi Kotavaara, Toivo Muilu, Hilikka Vihinen & Janne Huovari 2020. Kausiväestö moninaistaa kuvaa aluerakenteen kehityksestä Suomessa. *Terra* 132: 2, 69–84. <https://doi.org/10.30677/terra.85022>
- Maa- ja metsätalousministeriö 1996. Toimiva maaseutu, Maaseutuohjelma.
- Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2009. Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi. Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2009–2013. Vammala.
- McIntyre, Norman McIntyre, Daniel Williams & Kevin McHugh Williams (toim.) 2006. Multiple Dwelling and Tourism. Negotiating Place, Home and Identity. CAB International, UK.
- Miller, Peter & Nikolas Rose 2010. Miten meitä hallitaan. Osuuskunta Vastapaino, Jyväskylä.
- Moisio, Sami 2012. Valtio, alue, politiikka. Suomen tilasuhteiden sääntely toisesta maailmansodasta nykypäivään. Osuuskunta Vastapaino, Jyväskylä.
- Mottiar, Ziene & Bernadette Quinn 2003. Shaping leisure/tourism places – the role of holiday home owners: a case study of Courtown, Co. Wexford, Ireland. *Leisure Studies* 22:2, 109–127.
- Mukkala, Maarit, Arttu Vainio, Miia Mäntylä, Susanna Nevalainen & Verna Mustonen 2007. Vuosina 2003 ja 2004 päättyneiden YTR-hankkeiden arviointi. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 8/2007:82, Helsinki.
- Müller, Dieter K. & Gijsbert Hoogendoorn 2013. Second Homes: Curse or Blessing? A Review 36 Years Later. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 13:4, 353–369.

- Müller, Dieter K., Hall C. Michael & Keen Donna 2004. Second Home Tourism Impact, Planning and Management. Teoksessa: Müller, Dieter K. & Hall C. Michael (Ed.). Tourism, Mobility and Second Homes. Between Elite Landscape and Common Ground. Aspects of Tourism 15. Channel View Publications, Great Britain.
- Männikkö, Matti 1996. Periodisointi historiantutkimuksessa. Futura 15: 3, 4. Tulevaisuuden tutkimuksen seura.
- Nieminen, Markku 2003. Kesämökkibarometri. Tilastokeskus, Helsinki.
- Nordin, Urban & Roger Marjavaara 2012. The local non-locals: Second home owners associational engagement in Sweden. Tourism. Preliminary communication. Vol. 60, 3.
- Paris, Chris 2014. Critical commentary: Second homes. Annals of Leisure Research 17:1, 4–9.
- Pitkänen, Kati 2011. Mökkimaisema muutoksessa. Kulttuurimaantieteellinen näkökulma mökkeilyyn. Itä-Suomen yliopisto, 2011. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta / Historia- ja maantieteiden laitos. Väitöskirja. No 31. Joensuu. Saatavissa: https://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0605-2/urn_isbn_978-952-61-0605-2.pdf [Viitattu 14.10.2020.]
- Pitkänen, Kati & Strandell, Anna 2018. Suomalaisen maaseudun monipaikkaisen asumisen muodot ja tulevaisuuden kehitys. Maaseutuja tulevaisuudessa. Maaseutupolitiikan 30-vuotisjuhlanumero. Maaseudun Uusi Aika 26(2–3) 6–23. Saatavissa: <http://www.mua-lehti.fi/wp-content/uploads/2018/10/pitkanen-ja-strandell.pdf> [Viitattu 14.10.2020.]
- Pitkänen, Kati & Vepsäläinen, Miia 2008. Foreseeing the future of second home tourism. The case of Finnish media and policy discourse. Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism 8:1, 1–24.
- Roca, Maria de Nazaré Oliveira 2013. Place attachment among Second Home owners: The case of the Oeste Region, Portugal. Teoksessa: Zoran Roca (toim.). Second Home Tourism in Europe. Lifestyle issues and policy responses. Ashgate, UK.
- Rantanen, Manu (toim.) 2014. Modernisoituvat mökkeilytyylit: Paikallisten palveluympäristöjen muutosvoima. Ruralia-instituutti, Raportteja 123. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229344/Raportteja123.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Viitattu: 17.6.2020].
- Rinne, Janne, Riikka Paloniemi, Seija Tuulentie & Asta Kietäväinen 2014. Participation of second-home users in local planning and decision-making. A study of three cottage-rich locations in Finland. Journal of Policy Research in Tourism, Leisure & Events.
- Rye, Johan Fredrik 2011. Conflicts and contestations. Rural populations' perspectives on the second homes phenomenon. Journal of Rural Studies 27:283–274.
- Rye, Johan Fredrik & Nina Gunnerud Berg 2011. The second home phenomenon and Norwegian rurality. Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography, 65:3, 126–136.
- Seppänen, Janne & Esa Välväronen 2012. Mediatyhteiskunta. Vastapaino, Tallinna.
- Sisäasiainministeriö 2000. Ihmisten maaseutu – tahdon maaseutupolitiikka.
- Teräväinen, Erkki 2016. Maaseudun Tulevaisuus 100 vuotta: Suomen äänen kannattaja 1916–2016. Maa-henki, Helsinki.

- Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, Helsinki.
- Kuusisto, Esko & Jorma Leppänen 2009. Saaristoasiain neuvottelukunnan ja saaristopolitiikan historiikki 1949–2009. Työ- ja elinkeinoministeriö, Hämeenlinna.
- Törrönen, Jukka 1997. Intohimoinen teksti – pysäytetty kertomus suostuttelun makrorakenteena. Teoksessa: Sulkunen, Pekka & Jukka Törrönen. Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys. Gaudeamus, Helsinki.
- Valtioneuvosto 2009. HE 146/2009. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alueidenkehittämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090146>. [Viitattu 18.5.2020.]
- Valtiovarainministeriö 2018. Millaista monipaikkaisuutta Suomeen –Selvitys kaksoiskuntalaisuudesta, Helsinki. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160469/03%202018%20VM%20Kaksoiskuntaselvitys%20NETTI_final.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Viitattu 18.5.2020.]
- Vepsäläinen, Mia & Kati Pitkänen 2010. Second home countryside. Representations of the rural in Finnish popular discourses. *Journal of Rural Studies* 26: 194–204.
- Vesala, Kari Mikko & Miira Niska 2013. Sosiaalipsykologia ja maaseutututkimus: identiteettejä, toimijuutta, yrittäjyyttä. *Maaseudun Uusi Aika* 2–3/2013. 34–46.
- Vuori, Olli 1966. Kesähuvilanomistus Suomessa: Kartoittava tutkimus kesäasutuksesta ja huvilanomistuk-sesta taloudellisena ilmiönä. Turun yliopiston julkaisuja, Turku.
- Weichhart, Peter 2015. Residential multi-locality: In search of theoretical frameworks. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* Vol. 106, No. 4, 378–391.
- Woods, Michael 2010. *Rural*. Routledge, 1st Edition.
- Young, Nathan 2011. Working the fringes: The role of letters to the editor in advancing non-standard media narratives about climate change. *Public Understanding of Science* 443–459.